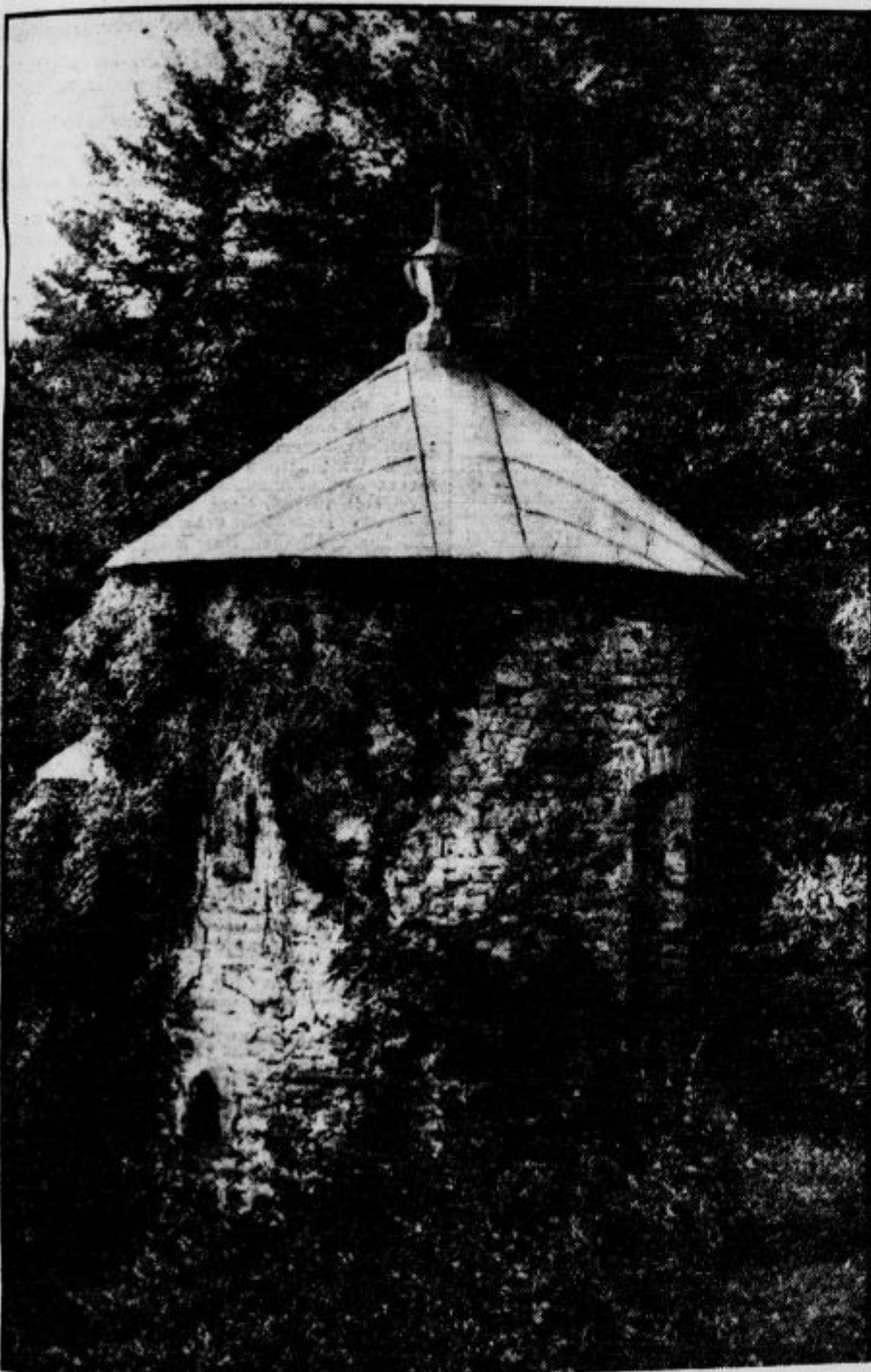

Domoljub

V Ljubljani 2. junija 1943-XXI

56 - Štev. 22

Tale kapelica v Trebelnem pri Mokronogu je silno stara. Ljudsko izročilo pripoveduje, da sta v njej baje maševala že sv. Mohor in Fortunat in tudi sveta apostola sv. Ciril in Metod, ko sta iz Kocljeve Panonije romala v Rim k sv. Očetu.

— Ko kuješ svoj značaj —

Zdrava samozavest

Sveti Pavel, veliki apostol neugnane delavnosti in podejtnosti, pravi: »Vse premorem — ampak le v Njem, ki mi daje moč.« To je zdrava samozavest. Je pa tudi nespametna in napačna samozavest. Če hočeš biti prav samozavesten, moraš poprej imeti zaupanje v Boga. Kaj neki bi človek brez Boga zmogel? Zaupanje v Boga človeku krepi moč in voljo. Kdor v Boga zaupa, ima mogočnega pomočnika v Njem. Kjer je Bog, tam je večina in moč. Orjaški Goljat, ki je zgolj v svojo silo veroval in samo njej zaupal, je bil sam v boju, in sramotna smrt ga je pobrala. Šibki David je v Bogu imel mogočno pomoč, pa je zmagal.

Sveti František Saleški piše: »Tista ponižnost, ki človeka ne stori pogumnega, je vsekar kor napačna. Prava ponižnost namreč človeku res govori: »Sam iz sebe nisem nič, ne premorem nič,« vendar takoj prepušča besedo srčnoosti, katera govori: »Ničesar ni, česar bi ne premogel, če zaupam v Boga, ki vse premore.« S tem zaupanjem se verni človek loti vsega, kar dolžnost od njega zahteva.

V pregovoru: »Kadar je sila največja, je božja pomoč najbližja« — je skrita globoka resnica. Če si človek v boju za velikimi vzori močno prizadeva ter svoje naravne sile napenja, zraven pa vse svoje upanje v Boga stavi, se mu zgodi kakor nekdanj apostolu Petru: Ko se zdi, da se že potaplja, mu Bog ponudi svojo rešilno roko in ga reši vse nevarnosti.

Tega velikega in trdnega zaupanja v božjo pomoč pa nikakor ne smemo izgubiti, če nam Bog pošlje hude preskušnje. Misli si, da si popotni človek, ki hodiš po neznanih krajih in blodiš po neznanih stezah. Naprosil si popotnega sla, da te vodi in kaže pot. Hodita, delata ovinke sem ter tja, pot se vleče ter je težavna, da si že nejevoljen ter godrnjaš: »Kod neki me vodiš, da ne prideva iz teh ovinkov in steza?« Oni pa ti po pravici lahko odgovori: »Ne skrbi in zaupaj mi! Res te vodim po ovinkih in težavnih stezah, ki pa so varne in zanesljive. Ko bi te bil popeljal po ravni in lepi stezi, bi bila zašla v močvirje in bi bila utonila.«

Ali si že kdaj videl, da je na primer tvoja sestra doma tkala kako podobo v prt ali v preprogo? Le oglej si kdaj tak prt na lice in narobe. Na lice boš videl lepo podobo, narobe pa bo pred teboj gomazelo polno nitk, ki se ti bodo zdele brez zveze in pomena. Vidiš, tako veliki božji Mojster kakor veliki Tkalec sedi za statvami ter tke človeško zgodovino. Mi, ki narobe gledamo, se nam vse tiste nitke zde nerazumljive, ko pa bi jih na lice, to se pravi s praviimi očmi pogledali, kako večna božja Misel oživlja in krasi svet. Bog ne vodi tako kakor ljudje, Bog ne tke tako kakor umrljivi tkalec, ker njegova misel je večna, človek pa vidi in misli le to, kar je danes.

Saj Gospod v Sv. pismu tako lepo govori: »Moje misli niso vaše misli, moja pota niso vaše pota. Kolikor višje je nebo od zemlje, toliko moje misli presegajo vaše misli.«

Če se boš z zaupanjem oziral kvišku, boš imel močnega zaveznika. Bog bo tvoje prizadevanje blagoslovil. Tako moramo delati, kakor da bi vse bilo le od našega dela odvisno, moliti pa tako, kakor da bi le samo od Boga bilo vse odvisno. To ti daje tisto zdravo samozavest in zaupanje v Boga, ki pravi: »Vse premorem v Njem, ki mi daje moč.«

Vojni dogodki preteklega tedna

Letalski junaki

Italijansko vojno poročilo št. 1092 od 22. t. m. sporoča, da so Italijanska torpedna letala in močni bombniki ob tuniški obali napadli sovražno ladijsko sprempljavo, pri čemer je bila potopljena ena petrolejska ladja in en parnik. Zaseda je bila še druga petrolejska ladja. Nemška bojna letala so nad Malto metala bombe in napravila več požarov. Sovražnik je izgubil 27 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1094 od 24. t. m. naznanja, da je osno letalstvo uspešno napadlo pristanišča v Bizerti in Djidjeliju. Sovražnik je izgubil 8 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1095 od 25. majnika pravi takole: Italijanska letala so v dolgem, težavnem poletu dosegla in uspešno bombardirala vojaške cilje v Sudanu in v Italijanski Vzhodni Afriki. Nemške skupine so bombardirale pristanišča Djidjeli in Bona. En parnik je bil brzokono potopljen. Sovražnik je izgubil 18 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1096 od 26. majnika se glasi, da je skupina italijanskih torpednih letal ob alžirskih obalah preestregla sovražno sprempljavo ter potopila 2 parnika, enega pa poškodovala. Italijanska in nemška letala so bombardirala pristanišča v Bizerti. Sovražnik je izgubil tega dne vsega skupaj 44 letal. K sovražnim izgubam včerajšnjega poročila pa je treba dodati še 12 sovražnih letal. Večina sestreljenih letal je padla v morje pri Siciliji.

Italijansko vojno poročilo št. 1097 od 27. majnika omenja, da so v noči na 26. majnik Italijanska torpedna letala napadla sovražno sprempljavo, ki je plula v vodah vzhodnega Sredozemskega morja. Težko je bil poškodovan en sovražni rušilec. Sovražnik je nad Sardinijo in Pantellerijo izgubil 8 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1098 od 28. majnika naglašja, da so Italijanska in nemška letala napadla pristanišča Bizerta in Sosa ter z bombami zadela izkrcevalne naprave ter eno manjšo petro-

lejsko ladjo. Sovražnik je nad Pantellerijo in Sardinijo ter Sicilijo izgubil 9 letal.

Uspešno bojevanje na vzhodu

Nemško uradno poročilo od 22. t. m. naznanja, da so se krajevni sovjetski napadi severno od Lisičanske in jugovzhodno od Suhinčev izjalovili v hudih bojih moža proti možu.

Nemško uradno poročilo od 24. majnika naznanja, da je na vzhodnem bojišču bilo bojevanje zgolj krajevnega pomena.

Nemško uradno poročilo od 25. majnika pripoveduje, da so na vseh odsekih nemški oddelki uspešno napadali ter da je nemško letalstvo ob srednji Volgi bombardiralo sovražna skladišča. Ko so sovjetska letala skušala napadati, je bilo izmed 11 letal sestreljenih takoj 10.

Nemško uradno poročilo od 26. majnika naznanja, da so na vzhodnem bojišču nemški napadali oddelki uspešno napadali, da pa so sovjetski krajevni napadi bili povod brezuspešni.

Nemško uradno poročilo od 27. majnika razglša, da so sovjetske čete na vzhodnem delu bojišča z več divizijami prešle v napad. Nemške čete so a podpora bojnih letal v protinapadu vrgle sovražnika nazaj ter mu onemogočile, da bi bil ponovno poskusil nemške čete obkoliti. Rusi so pri tem imeli krvave izgube ter so izgubili več kot 40 oklepnih voz. V Finskem zalivu je sovjetska podmornica zadela na mino ter se potopila. Na severu so v vodah Ribiškega polotoka nemška bojna letala potopila sovražno prevozno ladjo in jo zažgala. Sovražnik je tega dne izgubil 63 letal.

Nemško uradno poročilo od 28. majnika govori, da je večeraj sovražnik na vzhodnem delu bukankega bojišča nadaljeval svoje oklepne in letalske napade. Boji so se menjavali sem in tja, nakar je vmeš poseglo nemško letalstvo, ki je z močnimi silami sovražnika vrglo nazaj, da je imel krvave izgube. Na drugih delih tega bojišča so le nemški oddelki uspešno napadali.

Potoval je po vsem svetu, zato je bil zelo znan tudi izven ogrskih meja. V zadnjih letih se mu ni dobro godilo. Umril je v revščini.

Tudi brez želodca lahko živiš

Posebno temeljita in težka operacija, ki pride v poštev samo zaradi nevarnosti pri bolnikih z želodčnim rakom, je odstranitev vsega želodca. Zdravnik, ki vrši operacijo, spoji v tem primeru požiralnik neposredno s tenkim črevesom. Prej so bile take operacije zelo smrtno nevarne, ker so se šivi v požiralniku radi zopet pretregali. Šele zadnja leta so se zgledi na uspeh toliko izboljšali, da lahko rešijo zdravniki velik del bolnikov, ki bi bili sicer zapisani gotovi smrti. Na Dunaju so s tozadavnimi poskusi dosegli, da se je telo pri operiranih prav dobro privadilo na težke nove pogoje prebave in so se bolniki po operaciji celo zredili.

Elektrika lovi ribe

Mnogi italijanski in nemški ribiči že uporabljajo elektriko pri ribolovu. Spreten ribič, ki se poslužuje električnega toka, lahko postuje tako, da mladi ribji zarod popolnoma zavaruje in ohrani. RIBE lahko samo začasno omamijo ali pa takoj usmrte. S posebno pripravo ribe lahko sproti razvrščajo po vrsti, velikosti in teži.

Jermeni iz papirja

V tekstilnih tovarnah v Čenstohovi že dalj časa uporabljajo gonilne jermene iz papirja. Ti jermeni so zavarovani na robovih z umetnimi tekstilnimi vlakni. Novi jermeni so se odlično obnesli. Njihov odpornost je zelo velika. Zaradi poveljnih uspehov bodo jermene vpeljali tudi v številnih drugih podjetjih.

Dalekosežni načrti

Po nemških listih posnemamo: V sled odredbe berlinske vlade mora vsaka nemška vas poslati točno sliko svojega načrta glede kmetičkega naraščanja. Ta ukrep ima namen omogočiti ugotovitev, če obstoja potreben naraščaj za kmetička gospodarstva ter za nove naloge nemškega kmetijstva. Te ugotovitve imajo svoj pomen za nameravano kolonizacijo na nemškem vzhodu.

40.000 mož so zgubili Angleži pri zadnjih bojih v Birmi, poročajo Japonci.

Zaradi protiangelskih demonstracij so v aprilu v Indiji zaprli 34.895 oseb, je povedal angleški tajnik za Indijo.

V švedskem Stockholmu so odkrili novo vo-hunsko družbo, ki je delovala v korist Sovjetov.

Ko je vodil boje na nekem letalu, je junako umrl poveljnik japonske mornarice admiral Isoroku Jamamoto.

Zaradi pogostih nesreč so železniško progo Kairo—Aleksandrija z obeh strani zavarovali z žičnimi ovirami.

V Angliji ne predvajajo samo sovjetskih vojnih filmov, temveč tudi filme iz novejšega revolucijskega časa.

Obrok riža in žita so ponovno znižale oblasti v Kairu.

Nemčija se bojuje za obstoj vsch, tudi malih evropskih narodov, je izjavil te dni minister Rosenberg.

Na potovanju iz Carigrada v Mesino je turški parnik »Sakarija«, natovljen s kromom, nasel na čeri in se razklat na dvoje.

Poljski tisk in Poljake bodo odslej nadzorovali v Angliji, je izjavil angleški minister Morrison.

Končna zmaga se bo nasmehnila mladim narodom, je izjavil oni dan podtajnik za zunanje zadeve Bastianini v italijanskem senatu.

Par čevljev in dvojne podplate za poldrugo leto dobi vsaka oseba na karte na Švedskem. Od 79 bančnih poslovalnic so na Norveškem zaprli v zadnjem času 30.

V Washingtonu je umrl bivši poveljnik severnoameriške mornarice admiral H. Willey.

Okoli 108.000 ljudi je brez strehe zaradi poplav v ameriških državah Indiana, Illinois, Oklahoma, Missuri, Harcanas in Kansas.

208 mest ima ta čas Japonska; novi mesti sta Kasugaj in Toyskava.

O nakupu bolgarskega tobaka sta v Sofiji podpisali sporazum Italija in Bolgarija.

14 rudarjev je bilo mrtvih, 16 pa hudo ranjenih zaradi požara v romunskem premogovniku Petrieli.

Pri službenem poletu nad bojiščem se je smrtno ponesrečil starešina nekega nemškega letalskega poveljstva general Hoffmann von Waldau.

Okrog 30 milijonov mrtvih, ranjenih in ujetih je doslej izgubila Rusija na bojišču, pišejo ankerski listi.

Sv. maša za poljske žrtve v Katinu je bila pretekli teden v cerkvi sv. Stanislava v Rimu.

Silovit požar je izbruhnil zaradi kratkega stika v barcelonski radijski postaji.

Spričo pomanjkanja kakava in sladkorja namerava Švica omejiti prodajo čokolade.

Zaradi varčevanja z bencinom v Mehiki odslej vsak teden en dan ne bodo vozili avtomobilov.

Na Albertovem vsučilišču v nemškem Königsbergu so pred kratkim slovesno proslavili štiristoletnico smrti slavnega zvezdoslovca Nikolaja Kopernika.

Špansko časopisje zahteva, da se vse vojskujoče države odpovedo letalskemu bombardiranju civilnega prebivalstva.

Stalingrada ne bodo ponovno zgradili, je izjavil Staljin na zadnjem slavnostnem kosilu v čast posebnemu Rooseveltovemu odposlancu.

Zaradi nastopanja angleške policije so izbruhili v indskem Bombaju novi neredi.

Viteški križec železnega križa je podelil Hitler italijanskemu kapitanu Gazzanu, ki je s svojo podmornico doslej potopil 12 ladij s 101.229 tonami.

Poplava je zajela pet ameriških držav v površini 2.737.000 akrov in je prizadetih 154.000 oseb.

Tudi Portugalska je uvedla s 24. majem živilske nakaznice za prebivalstvo.

Japonska vojna mornarica ima sedaj spet nekaj novih edinic, med njimi tudi novo križarko, ki je tehnično mnogo bolj izdelana kakor pa nova križarka Združenih držav vrste slowat, je povedal japonski admiral Hideo Jano.

Švici primanjkuje kuriva

Švica je morala zaradi pomanjkanja premoga ustaviti obratovanje na nekaterih železniških progah. Odpadlo je na raznih progah večje število vlakov. Na nekaterih progah kurijo lokomotive namesto s premogom z drvmi.

Vpliv koncerta pod zemljo

V španskem rudniku Mosquitera so nedavno uprizorili koncert simfoničnega orkestra, in sicer v globini 260 m pod zemljo. Ta koncert so rudarji slišali po raznih rovih in glasbeniki sami so ga šli poslušati v oddaljene odseke rudnika in so ga povsod dobro slišali, vendar povsem drugače ko nad zemljo. Glasovi so skrivnostno odmevali pod zemljo in so vse drugače vplivali na poslušalce.

Gibraltar na Švedskem

Nad nekim zalivom, ki leži v smeri proti Švedski, so opazovali te dni zanimiv nebesni pojav. Nad obzorjem se je prikazala podoba skale z majhnim zalivom. Skala je bila popolnoma podobna Gibraltarju. Pojav je bil izredno jasen, kakaj gledalci so na skali razločili grmičje, da celo posamezne bilke, pa tudi visoka poslopja. Pojav (fata morgana) je trajal dve uri ter je potem izginil v jasni noči.

Perilo in platno perejo

Pa ne samo pri nas tam okrog Bizovika pri Ljubljani, ampak tudi drugod. Ob reki Neckar, nedaleč od nemškega mesta Baden, je občina Ziegelhausen. Tam se preživljajo ljudje že najmanj 200 let po večini od pranja perila in platna. V okolici navedene občine je namreč polno izvirov mehke vode, ki je najno potrebna za dobro pranje perila. V Ziegelhausnu je sedaj okoli 400 sodobnih naprav in vzornih pralnic. V Ziegelhausnu dajejo prati perilo tudi mesta: Karlsruhe, Mannheim, Heidelberg in Ludwigs-bafen.

Smrt kralja ogrskih ciganov

Ogrski ciganski kralj Braszder XXXVI. je umrl te dni v starosti 84 let. Cela desetletja je bil nekronani kralj ogrskih ciganskih godbenikov in budimpeštanskega nočnega življenja.

Kako so bili pokopani šentrupertski mučenci

iz št. Ruperta.

Slovenska zemlja trpi in krvavi iz nešteti ran. Vsa je prepojena s krvjo žrtev, ki so padle zaradi zvestobe do vere. Na tisoče jih je. Med župnijami, ki so posebno veliko trpele, je tudi prelepa župnija št. Rupert. Slovenske brezbožne roke so ji 18. junija 1942 umorile oba dušna pastirja, župnika Franceta Nahtigala in kaplana Franceta Cvara, bogoslovca Janeza Hočevarja in vzornega moža in družinskega očeta Alojzija Jakoba. Devet mesecev so trupla pokojnih počivala v neblagoslovljeni zemlji in čakala na dostojen krščanski pogreb, toda njihovi grobovi niso bili pozabljeni. Dobra zvesta srca so skrivaj krasila grobove mučeniških žrtev s cvetjem in rosila nanje prošče solze, da bi se mogla trupla dostojno pokopati. Njihova želja se je izpolnila po devetih mesecih.

Dne 29. marca 1943 v zgodnjih popoldanskih urah so trupla pokojnih odkopali. Že prej so nekateri govorili, da so žrtev pred umorom mučili. Pri odkopu trupel so se vsi navzoči na lastne oči prepričali, da je bila ta trditve resnična. Se po devetih mesecih sta posebno trupli obeh dušnih pastirjev v št. Rupertu hranili sledove mučenja. Sporočilo, da bodo trupla šentrupertskih žrtev dostojno pokopali, se je naenkrat razširila po župniji in okoli njenih meja.

Proti večeru so trupla pokojnih umorjenih žrtev pripeljali v bližino župnijske cerkve. Šolska madrina z učiteljstvom, ženska in dekliška Marijina družba, 16 duhovnikov in veliko število župljanov so jih pričakovali. Obrazi vseh navzočih so razodevali resnost in žalost, v očeh mnogih žena in skrbnih mater pa so blestele solze. Te so se najbolj zavedale, da je izguba dobrih, zvestih dušnih pastirjev eden najhujših udarcev, ki more zadeti župnijo. Ko so sorodniki pokojnih zagledali rakve, niso mogli več zadrževati bolečine v srcu. Začeli so glasno jokati. Vse je posebno ganilo zlihanje seester, ki sta stregli svojemu bratu župniku in njegovemu pomočniku. Prav tedaj sta mislila na svojega sina-župnika očca in mati, ki se zaradi starosti in bolezni nista mogla udeležiti pogreba. Z nepopisnimi žrtvami sta ga poslala v šole, se mu odpovedala in ga darovala cerkvi. Zdaj je umorjen človek celo od tistih, katerim je delil svojo skrb in ljubezen. Kakšna bolečina za očetovo in materino srce!

Po blagoslovu mučeniških trupel se je začel pomikati žalni sprevod proti župnijski cerkvi. Pretresljivo so peli šentrupertski zvonovi in naznanjali, da se v hišo božjo, v župnijsko svetilišče vračata deliva božjih skrivnosti, zvesta služabnika cerkve, maziljenca Gospodova, ki so ju brezsrčne, brezbožne roke oskrunile. Po vsej šentrupertski dolini se je razlivala otočna pesem župnijskih zvonov; dobre je tolažila, slabim pa resno izpraševala vest.

Vstopili smo v župnijsko cerkev, kjer sta pokojna dušna pastirja oznanjevala božjo besedo, delila svete zakramente in opravljala daritev svete maše. Razsvetljena in s cvetjem okrašena je župnijska cerkev sprejela svoje zveste služabnike. Toda, ko smo zagledali velik mrtvaški oder na sredi

cerkve, smo vsi ostrmeli. Nad njim se dviga križ, obdan s trnjevim vencem, znamenjem mučeništva, in palmovimi vejami, znamenjem zmage in božjega mira. Rakve položene na mrtvaški oder. Nad župnijsko rakvijo je njegova slika. Z mirnim, jasnim pogledom zre na nas in nam govori: »Ljubil sem resnico in sovražil krivico, zato sem umrl kot mučenec.« Pod sliko je napis: »Dobri pastir da življenje za svoje ovce.« Nad rakvijo g. kaplana je bila tudi njegova slika, pod njo pa napis: »Ljudstvo moje, kaj sem ti storil? S čim sem te žalil?« Tega mrtvaškega odra šentrupertska župnija ne bo nikoli pozabila. Nekaj duhovnikov je potem pred glavnim oltarjem opravilo obredne molitve za pokojne, drugi so pa šli v spovednice duše pripravljati na veliki pogrebni dan dušnih pastirjev.

V torek (30. marca) zjutraj od šestih dalje so duhovniki za pokojne maševali, verniki pa, ki so tudi v najtežjih preizkušnjah ohranili zvesto ljubezen do dušnih pastirjev, so zanje molili in darovali sveto obhajilo.

Ob osmih zjutraj je bil pogreb pokojnega Alojzija Jakoba na župnijsko pokopališče. Več duhovnikov in velika množica vernega ljudstva ga je spremljala na kraj miru. Ob njegovem grobu si se mogel prepričati o resničnosti svetopisemskih besed: Močnejša ko smrt je ljubezen. Dokler bodo v št. Rupertu živeli verni ljudje, toliko časa njegov grob ne bo zapuščen in pozabljen.

Ob devetih je opravil g. dekan Ivan Tomažič črno peto sveto mašo za pokojne, nato pa imel pretresljiv žalni govor.

Po pogrebnih molitvah ob mrtvaškem odru v župnijski cerkvi se je razvil mogočen pogrebni sprevod proti božjepotni cerkvi sv. Frančiška Ksaverija na Veseli gori. Po posebnem dovoljenju sv. očeta so dosegli pokojni gospodje izredno čast, da bodo počivali do vstajenja v tej božjepotni cerkvi. Spreveda so se udeležili: šolska madrina z učiteljstvom, oddelek vojaške posadke in oddelek narodne straže s poveljnikom, ženska in dekliška Marijina družba z zastavo, 27 duhovnikov in veliko ljudstva. V pogrebnem sprevodu je bilo nad 2000 ljudi. Večja množica pa je pričakovala svoja pokojna dušna pastirja že na Veseli gori.

Pred cerkvijo sv. Frančiška na Veseli gori se je poslovil od pokojnih poveljnik narodne straže. Njegove resne, zelo globoke in pretresljive besede so se zlitile v en sam velik klic: takih zločinov, ki so jih brezbožni ljudje izvršili nad tema slovenskima duhovnikoma, mora biti za vedno konec na slovenski zemlji.

Vesela gora, ki varuje trupla šentrupertskih mučencev, pa bo odslej božja pot vseh, ki jokajo po tistih, katere je umorila brezvestna roka slovenskih brezbožnikov.

O, slovenski brezbožniki, kje se bo ustavila vaša noga? Večnost je pred vami. Pred Večnim sodnikom boste dajali odgovor za vse zločine. Spoznajta svojo pogubno pot, dokler ni še prepozno, dokler še živite! Ko vam bo ugasnila luč življenja, ne bo mogoče nobenega slabega dejanja nič več popraviti. Ali kaj mislite na to?

NOVI GROBOVI

† Župnik Jožef Oražem

Neizprosna smrt je zopet posegla v vrste vzglednega slovenskega duhovništva. Na praznik Marije Pomočnice je odšel po dolgotrajnem trpljenju v »Leonišče« v Ljubljani po večno plačilo vrli dušni pastir g. Jožef Oražem, župnik v Toplicah pri Novem mestu. Povsod, koder je pokojni gospod služboval, je zapustil najlepši spomin nad vse skrbnega, vestnega in delovnega duhovnika. V Toplicah je zagrabil za delo z obema rokama. Prenovil je cerkev, preskrbel nove zvonove, popolnoma predelal staro župnišče in v njem napravil lepo društveno dvorano; za duhovni prepoved fare je izdajal kot novost na kmečki fari posebni farni list, ki ga je v začetku tudi sam pripravljaval in množil; bil je goreč pridigar, očetovsko resen pa ljubezniv spovednik, skrben katehet v šoli, neumorno delaven v vseh organizacijah, namenjenih v duhovno in socialno pomoč ljudskim slojem. Gosp. župniku Jožefu Oražmu bodi Gospod najboljši plačnik. Preostale tolaži Bog!

† Ivan Suhadole

Dne 12. maja t. l. je na Suji pri Dobrovi umrl zadet od kapi Suhadole Ivan, po domače Prekov oče. Rodil se je 17. decembra 1865. l. kot sin revnih staršev. S svojo pridnostjo se je povzpел do najuglednejšega posestnika v dobrovski fari. Bil je dolgo let podžupan, ustanovitelj in agilen delavec Mlekarske zadruge, 20 let načelnik lovskega društva na Dobrovi in član drugih javnih ter dobrodelnih ustanov.

Leta 1895. se je poročil in živel s svojo skrbno in pridno ženo Frančiško skoraj 48 let v srečnem zakonu. Posebno je bil ponosen na svojo številno družino. Zapustil je 12 odraslih otrok, katere je kot skrben družinski oče vse lepo vzgojil in dobro preskrbel. Bil je že okrog 40 krat ded in celo za praded.

Pokojnik je bil veselega značaja: ljubil je veselo družino in lepo slovensko pesem. Kletvine in kvant ni trpel. V nobeni družbi ni skrival svojega odločno slovenskega in katoliškega mišljenja; ni

Krste od brezbožnikov ubitih na mrtvaškem odru v župni cerkvi: od leve na desno: Hočevar Janez, bogoslovec, župnik Nahtigal, kaplan Cvar, posestnik Jakob.

Krste polagajo v grobnico na Veseli gori.

kdar ni nikjer se ni obotavljal krepko postaviti se za vero in poštenje. Zato je bil tudi splošno priljubljen in je užival pri vseh zaradi svoje poštenosti, doslednosti in neustrašenosti velik ugled. Kot zelo izkušen mož je bil vsakemu vedno pripravljen dati dober svet in mu v potrebi tudi pomagati. — Kljub temu, da je videl mnogo sveta, starega in novega, je njegova ljubezen ostala pri domači grudi. Bil je skrben in marljiv govedar, zato je njegova kmetija stalno napredovala in zrastle v vzorno slovensko kmečko domačijo.

Rad se je spominjal romanja v Jeruzalem (leta 1910.), ki ga je vodil pok. nadškof Jeglič, in pa romanj na Sv. Višarje (njegov oče je bil vojvoda, kakor so ga nazivali višarski romarji, ker je organiziral in vodil okoli 36 let vsako leto notranjske romarje peš k višarski Materi božji).

V njegovo hišo so prihajali skoraj vsi slovenski katoliški lieti; Domoljubov naročnik je bil okrog petdeset let.

Splošno priljubljenemu in uglednemu možu bodi Bog dober plačnik!

† Dr. Albert Kramer

Dne 27. maja je umrl na svojem domu v Ljubljani znani voditelj biše napredne stranke Dr. Albert Kramer. Med prvo svetovno vojno je bil v vrstah mož, ki so se priključili politični zamisli dr. J. Ev. Kreka in izvedbi njegovega gibanja. Pokojnik je zavzemal v bivši Jugoslaviji večkrat važna politična mesta. Dr. Kramer je bil eden prvih, ki je takoj spoznal pogubnost rušilne poti komunizma in je zastavil vse svoje sile, da bi slovenskemu ljudstvu ostala prihranjena težka izkušnja. Naj počiva v miru! Preostali nam še sožalje!

★

V Ormožu so pokopali oskrbnika vinogradov umiske graščine na Lesniškem vrhu gosp. Jožefa Vaupotiča. — Na Bledu je umrl znani posestnik in mesar Janez Zrimec starejši. — Na Gorenjskem je umrl 54letni Rudolf Černe, uslužbenec tovarne Tanine. — Pred nekaj dnevi je v duševni zmedenosti odšla z doma Tilka Keber iz Ladje pri Medvodah. Zdaj so jo našli pri Področi mrtvo. Doma zapušta dve hčerki. — V Ljubljani so odšli v večnost: 28letni Drago Capuder, 87letna Frančiška Može, vzgledni župnik v Toplicah pri Novem mestu gospod Jožef Oražem in trgovec Martin Jerman. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Zrimškoveu Mihi v slovo

Ko smo prejeli poročila, da se naš ljubljani Miha ne vrne več v objem svojih dragih, skoraj verjeti nismo mogli. Novico so nam potrdili rudniški zvonovi, ki so nam oznanili, da je odšel po plačilo za svoje osebnostno delo za raket katoliških misli k Vsemogočnemu.

Odšel si brez slovesa, daleč od doma, od vseh, ki smo Te poznali in ljubili. Neumoren si bil, nisi poznal mira, povsed, kjer je bilo treba ustvarjati, si bil zaven. Kot prvi predsednik vsega katoliškega gradbenega delavstva nisi odnehal prej, dokler nisi videl, da gre večina gradbenega delavstva ravno pot, pot rešnice in pravice.

Ne samo na socialnem torišču, tudi katoliški prostori si dal vse svoje moči. Prosvetni dom na Rudniku je nima prča Tvoje ustvarjalne delavnosti, od začetka do konca si samo tiho delal, ustvarjal, zavedajoč se, da je našemu delavcu potrebna prosveta, kot je potrebna mati otroku, ki namerja svoje prve korake v svet.

Vse si razumel, dragi Miha, najbolj si pa razumel svoj delavski etas, ker si sam okušal vse tegobe tega etasa. zato je s Tvojim odhodom nastala vrzel, ki jo bo težko izravnati. Pustil pa si nam svoj ustvarjalni duh, ki nas bo vedno opozarjal in spominjal, da si dal svoje mlado življenje za večna katoliška načela. — Tvoji sodelavci.

Krema za BABY-KOL nego otrok MR. PH. J. KOLAR

dobi se v vseh lekarnah in drogerijah

Uspešno sredstvo proti črni kugi so preizkusili zdravniki specialisti, poročajo iz kitajskega Pekinga.

Najstarejši upokojenec na Hrvaškem, 92letni Stjepan Tomić, je umrl te dni v Kostanjevici Majurju. Upokojen je bil 30 let star.

Več ko 25.000 Ljubljancanov pri Mariji Pomagaj

Ljubljana je pač doživela nekaj večjih verskih procesij, kakršna je bila preteklo soboto 29. majnika v Ljubljani. Ampak doslej je pri vseh velikih verskih manifestacijah sodelovala zlasti dežela, katera je dala desetisoče v take sprevede. V soboto, 29. majnika, pa je Ljubljana sama sodelovala v spokorni procesiji, ki je iz vseh ljubljanskih župnih cerkva šla pod Rakovnik, kamor je stolna procesija prinesla tudi milostipolno podobo Marije Pomagaj in Kraljice Slovencev. Ljubljana sama pa doslej še nikdar v zgodovini ni priredila take močnejše procesije. Več ko 25.000 Ljubljancanov je tega dne v spokorni procesiji med molitvijo sv. rožnega venca ter petjem Marijinih pesmi stopalo po ljubljanskih ulicah na Rakovnik, kjer se je na tamkajšnjem stadionu zbrala vsa velika množica pobožnega ljubljanskega ljudstva. Procesija je šla skoraj tri ure po ulicah, preden so zadnje vrste prišle na prostor. Čakajoči so med tem prepevali in glasno molili rožni venec.

Zgoraj ob napravljenem oltarju je stala podoba Kraljice Slovencev, h kateri so se obračali vseh oči in kamor so hitele molitve, prošnje in želje vseh tisočev. Ko je bila vsa množica zbrana, je ljubljanski škof dr. Rožman v pretresljivem govoru slavil Marijo ter srca vnel za službo nebeski Materi, katera bo, ko bodo naša srca dovolj pripravljena, izpolnila svojo fatimsko obljubo ter rečila nas in ves svet sedanega zla. Nato so vsi tisoči nas ves glas molili slovesno izjavo, da se bodo za naprej izogibali vsega, kar je doslej žalilo Marijo in njenega božjega Sina. Kakor vihar so grmele v nebo besede prosečega ljudstva: »Marija! Stoj nam ob strani! Pomagaj nam! Amen!»

Ko se je po blagoslovu začela podoba Marije Pomagaj s stolno procesijo pomikati nazaj proti Ljubljani, je ves stadion zamigotal v belih robčih. Ljudske množice so se tiho in s solzami v očeh poslavljale od svoje Kraljice in Mater. Ta prizor bo vsem ostal v trajnem spominu.

Naj bi tako v spominu vseh ostala tudi slovesna zaobljuba, ki je tega dne bila dana kot priprava na posvetitev, katero je drugi dan vsa škofija molila v imenu vseh Slovencev.

Če bomo zvesti svojim obljubam, bo tudi Marija zvesta svoji dani besedi. Bog in Marija z nami!

Kaj je NOVEGA

d Ob obletnici mučeniške smrti vseučiliškega profesorja Ehrlicha je priobčil »Slovenec« daljši spominski članek in ga zaključil s sledečimi tehnimi stavki: Obletnica mučeniške smrti enega največjih sinov naše domovine naj vse plemenite Slovence pretrese in opomni, kako strašno zlo se je prisadilo na ranjeno telo našega naroda in da ozdravljenja ne more biti, če zdravljenje ne bo seglo do zadnjih vzrokov hudobije. Bog daj, da bi ob spominu na žrtev prof. Lamberta Ehrlicha vsi dobri Slovenci to z vso jasnostjo doumeli.

d Ljudska tiskarna in knjigarna sta se posvetili Mariji. V nedeljo 23. maja ob pol 10 je bila v krasni kapeli Zavetišča sv. Jožefa v Ljubljani lepa slovesnost. Na tej se je podjetje »Ljudska tiskarna in knjigarna« posvetilo prvo svetemu Srcu Marijinemu. Uslužbenici podjetja so se zbrali v velikem številu. Posvetitev je izvršil stolni prošt Ignacij Nadrah, ki je imel na navzoče lep nagovor. Po govoru je daroval sv. mašo predsednik dr. Alojzij Odar. Pri sveti daritvi je uslužbenstvo navdušeno prepevalo ljudske cerkvene pesmi.

d Pet oltarjev iz 3. stoletja so odkrili v ulici Ostiense v Rimu.

d 500letnico smrti sv. Bernarda od Siene so praznovali te dni v cerkvi S. Angelo v Milanu.

d Šestdesetletnik je postal zaslužni slovenski vzgojitelj dr. Adolf Pečovnik, ravnatelj III. moške realne gimnazije v Ljubljani. Na mnoga leta!

d Za predsednika Združenja poštno-telegrafsko-telefonskih uslužencev je postavljen inž. Anton Repe.

d 80letnico svojega življenja je praznovala Herzog Ivana, vdova po pok. mestnem policiji. vodji v Ljubljani. Zivelal!

d Nove oblastne odredbe je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Podaljšava roka za prijavo pravic na nepremičninah nemških naseljenikov, Sprememba določb o zaplembi imovine, ki je last upornikovih svojcev, Predpisi za skušnje in gimnazijske sprejemne izpise, Postavitve Učiteljskega doma pod nadzorstvo, Predpisi o pobijanju kužne malokrvnosti pri kopitarjih.

d Oreh sv. Antona. Ze 700 let je star oreh sv. Antona v Padovi, ki raste na vrtu za baziliko sv. Antona. Oreh vzbuja vtis mrtvega drevesa, ki pa vendar vzklije vsako leto točno ob določenem presledku.

d Dobrepolske coklice. Ljubljanski prodajalci čevljev so se prav znatno založili s cokli-

cam, oziroma s sandali z lesenimi podplati. So to prav lična obuvala, podplati so iz trdega bukovnega lesa, čez katera so pripeti jermenčki. Velika prednost teh obuvaj je, da so na razpolago brez točk oblačilne nakaznice. S temi cokolami si more čez poletje vsakdo prihraniti en par čevljev ali vsaj ene usnjene templanice, ki bodo na zimo še prav prišli. Vse te coklice, ki prihajajo v ljubljanske trgovine, dobavlja dobropolska tvornica lesenih izdelkov. V Dobropoljah je pač premalo zemlje, da bi mogla rediti vse prebivalstvo in zato si ljudje pomagajo na vse načine, kakor pač vedo in znajo.

d Vinogradniki pričakujejo dobro letino. Sedaj je že povsod vidno, kako je nastavila cvetje vinska trta in lastniki vinogradov ter raznih brajd so kar zadovoljni ter pravijo, da že dolgo niso imeli tako obilnega pridelka, kakor ga bodo imeli letos, seveda če ne bo raznih nepravil.

d 18.473.000 potnikov je prepeljal ljubljanski tramvaj lani; povprečno nad 50.000 dnevno.

d 360 gostilniških koncesij je sedaj v Ljubljani. Torej pride v tem mestu po ena gostilna povprečno že na vsakih 250 prebivalcev.

d Še dva ponesrečena v Ljubljani. Ključavničarjeva hčerka 2letna Marjanca Zdešarjeva je padla s postelje in si zlomila desno nogo. — Mestna onemogla 85letna Marija Kasteličeva si je pri padcu zlomila desno nogo.

d Hud pes je napadel 53letno zasebnico Katarino Jarčev v Ljubljani in jo hudo ugriznil v desno nogo. — Konj je brenil v trebuh in hudo poškodoval 65letnega Antona Jemca, zasebnika v Ljubljani.

d Za pridelovalce riža v Italiji so določili 3.700.000 lir nagrad.

d Posebno frančiškansko stolico so odprli na milanskem katoliškem vseučilišču.

d Ze v bližnjih dneh bodo pričeli z žetvijo v južni Italiji. To leto bodo prvi poslovali občinski uradi, ki bodo nadzorovali pravilno odajajo presežkov kmetijskega pridelka.

d Nesreča ne počiva. Huda nesreča je zadela 57letnega posestnika Jurija Kopača, doma iz Sela pri Šumberku. Padel je s kozolca ter si zlomil hrbtnico in hudo poškodoval desna rebra. — Kolar, 22letni Ivan Merlak z Vrhnike, si je med delom poškodoval desno oko. — Delavec, 31letni France Mrhar, je v Dolenji vasi pri Ribnici padel pod voz in si zdrobil desno nogo. — Pri kovanju je 40letnega kovača Martina Šparovca v Šmarju na Dolenjskem brenil konj v trebuh; dobil je hude notranje poškodbe.

d Podeželske nezgode. Vol je hudo poškodoval 3letnega Janeza Tomšiča iz Lanišča. — Pri padcu s peči si je zlomil desnico 4letni Koželj Bernard iz Trebnjega. — Cerkovnik na Veliki Ilovi gori Franc Mehle je šel 16. maja zvonit hudi uri. Strela je udarila v zvonik in moža na mestu ubila. Rajni je bil splošno spoštovan, odločen krščanski mož. — Gad je pičil Franceta Urha, 13letnega posestnikovega sina iz Podlipa pri Vrhniki.

POBEGLI UJETNIK

PRIGODE UJETA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Deset minut čez osmol — Norec sem bil, ker sem pričakoval, da bo premamila toliko vohunov! Glad se mi je bil začel oglašati — Nekje se je zakotalil kamenček — lahna stopinja po poti — srce mi je jelo močno biti. Ona je bila! In jaz neutegoma ugotavljam — toliko da je ona prišla, se je začelo vedriti.

»Flora!«
»Moj dragi Anne!«
»Ogrinjalo mi je bilo v veliko korist!«
»Saj moraš biti pošteno lačen!«
»To je pa prav res.«
»Saj sem vedela. Glej, predragi!« Ogrinjalo iz nebarvne volne je imela ovito okrog glave in ramen, izpod njega pa je vzela majhno košaro in jo vzdignila. »Kolači iz pšenične moke bodo še vroči; z ognjišča sem jih zavila v prt in jih dala v košaro.«

Stopala je naprej po poti proti kamnolomu, in jaz sem blagovoljno njeno razumnost, ki je z njo vse predvidela. Sele takrat sem spoznal, da je nagon žene, ako ljubi moža in je le-ta v stiski, da mu najprej da telesne hrane.

Na velikem kamnu sva razgurnila prt in položila nanj jed: kolačke iz pšenične moke, ovsenjake, trdo kuhana jajca, steklenico mleka in majhno steklenico žganja.

Ko sva pogrnjala to mizo, sva se dotaknila z roko. To je bilo prvo domače, gospodinjstvo, delo: to je prvi zajtrk najinih medenih tednov, sem jo podražil.

»Pa čeprav sem lačen, da bi umrl od lakote, vseeno raje umrjem od lakote, če ne deliš zajtrka z menoj!« Sklonila sva se čez kamen in najina obraza sta se dotaknila. Njeno mrzlo lice, ki je bilo še mokro od dežja, in majhen, moker koder — mnogo dni sem žvel n užival ob spominu na ta poljub in še danes živim in uživam.

»Samo to bi rad vedel, kako si se doma izmuzala?« sem vprašal. Položila je na kamen ovsenjak, ki ga je pravkar hrustala, kot se je delala. »Jana, naša dekla za molžo, mi je posodila svoje krilo in ogrinjalo, tudi čevlje. Ob šestih hodil molzt in jaz sem zavzela njeno mesto. Megla mi je pomagala. Ej, grda je!«

»Kdo, srce moje?« Chevenix —
»Ta obleka, mislim pa tudi na uboge kraljice.«

»Nagon živali —« Vzdignil sem kozarec z mlekom. »Upajva, da se jim posreči vzbuditi pozornost dveh plačanih in dveh prostih.«

»Rajši bi se zanesla na teto,« je dejala Flora s tako redkim in občudovanja vrednim nasmehom, ki je izginil tako hitro, kot je bil prišel. »Vendar, Anne, ne smeja trati časa. Toliko jih je zoper tebe in tako blizu so. Ej, bodi vendar vsaj enkrat samkrat resen!«

»Zdaj govoriš do malega tako kot gospod Romaine.«

»Kaj morem za to, predragi?« Sklenila je roke. Vzel sem jih preko najine kamnite mize v svoje, jih razklenil in jih poljubil na dlani.

»Ljubi moj, preden se razvedri to vreme —«
»Se že vedri.«

Potegnila je eno roko nazaj, z drugo pa je segla za obleko, izrezano ob vratu in jo zopet prikazala z omotom bankovcev.

»Moj Bog, na denar sem bil pa dobobra pozabil!«

»Ej, mislim, ti se nikoli ne boš spametoval,« je vzdihnila.

Zavila je bila bankovce v majhen enot iz rumene povoščene avile in ko sem ga držal v roki še toplega od njenih mladih nedrij, sem videl na njem uvezenega v rdečih barvah skakajočega leva škotske, po njim pa samo besedo »Anne«. Vse delo je bilo zgolj posnetek borne igrčke, ki sem jo bil izrezljal za njo, oj, pred tako dolgim časom!«

»Tvoje delo hranim,« je šepnila.

Skril sem omot v prsnem žepu in jo zopet prijel za obe roke. »Flora — preljuba moja!«

»Tiho!« Planila je kvišku. Trdi koraki soprihajali po bregu navzgor. Ujetnik sem si ravno še oviti ogrinjalo gospodične Gilchrist okoli glave in sesti na svoj prostor, ko je primahal po poti star možak kmečke zunanosti, ognjen s plaštem, mokrim od megle in z ovčarsko čepico na glavi. Obstal je pred nama in pokimal, opirajoč se ob palico.

»Dobro jutro! Sta iz Leadburne, jeli?«

»Recite rajše iz Peeblesa,« sem odvrnil in se trudil, da bi pod ogrinjalom skrili svojo elegantno obleko pred njim.

»Iz Peeblesa?« je rekel zamišljeno. »Tako daleč pa se nisem bil nikoli. Nisem bil čisto gotov, če bi mi bilo tam všeč, ako bi prišel tja. Pa slišita, jaz pa ne bi tako mečkal z jedjo, če vaju mika iti dalje. Sam sem že prav poznel!«

Tako rekoč jo je mahnil naprej. Kaj je neki imel v mislih? Priselušovala sva njegovim korakom. Toda še preden jih ni bilo več slišati, sem planil kvišku in zgrabil Floro za roko.

»Poslušaj! Kaj za božjo voljo pa je to?«

»To se sliši kot Gowova predelava. Radost! Škotskega lova!«, ki ga igra godba na pihala.«

Nekoliko trenutkov sva se s Floro gledala in ugibala. Tedajci pa sem planil na pot in oprezoval po griču nizdol.

»Hiteti morava, Anna. Še več ljudi prihaja.«

Popustila sva raztresene ostanke jedi in hitela, roki v roki, po poti proti severu. Kmalu pa je naredila oster ovinek in naju peljala iz zaseke na prosto pobočje. Obstala sva od začudenja.

Prav pod nama se je razprostiral širen zelen travnik, na njem pa je stala razkropljena množica kakih dvesto do tri sto ljudi; in prav iz sredine tega zbora, kjer so se ljudje zgostili kot čebela v roj, so doneli iztreznjujoči glasovi godbe, ki je igrala »Radosti škotskega lova!«; ne samo to; tam je tudi plaval po zraku nek predmet, ki je po velikosti in postavi močno spominjal na duba, pobeglega iz ribičeve steklenice, kakor je tako lepo opisano v znani »Tiač in ena noč«. Bil je orjaški zrakoplov Lunardi.

»Vrag naj vzame tega Byfielda! mi je ušlo v naglici iz ust.«

»Kdo pa je Byfield?«

»Nek zrakoplovec, prav čemerikav in vesel hkrati, predraga. To njegovo razpoloženje ga je tudi pripravilo do tega, da si je nabavil usnjato-barvasti balon s svetlomodrimi prameni in ga postavil z godbo na pihala vred na pot mojega bega. Ta človek me zasleduje kot usoda.« Kar umolknil sem. »Pa vendar — zakaj ne bi,« sem pristavil zamišljeno.

Tedajci pa sem se zasukaal na peti; Flora je tiho pa prestrašeno viknila, in ko sem se ozri, sem videl majorja in Ronalda stati na koncu vsake poti.

Mladenšč je prihitel k Flori in položil roko Flori na ramo, ne da bi se zmenil, ko sem se mu priklonil.

»Ti pojdeš takoj domov.«

Dotaknil sem se ga za ramo. »Prav gotovo ne pojde zdajle, ko ne manjka niti deset minut, da se bo zrakoplov dvignil v zrak.«

Strastno se je obrnil k meni. »Za božjo voljo, St. Ives, ne izgovarjajte vendar zdajle nobenega prepričevala! Človek, ali niste moje sestre že dovolj pripravili v sramoto?«

»Meni pa se zdi, da bi to besedo pripravili v sramoto, kaj lahko prihranili za doma, ko ste

na pobudo in s pomočjo nekakšnega pehotnega majorja postavili stražo za svojo sestro. Pa tudi to kaj lahko oprostite svoji sestri, če ona sprši tolikih nasprotnikov, ki se bore malo zmenijo za njena čustva, ta čustva tudi odzivovori!«

»Gospod major je prijatelj naše družine,« je odvrnil mladenšč, pa zardel ob teh besedah.

»Vaša družina?« sem ponavljal. »Mar ga je vaša leta prosila za tako pomoč? Ne, ne, dragi Ronald —«

»Oprostite,« se je oglašal major in stopil naprej. »Zdaj ni časa za prepir, da bi se prerekli, kot je rekel Ronald in kakor ste sami popolnoma prav rekli, da se bo zrakoplov prav v kratkem dvignil. Biriči in njihovi pomagači prihajajo pravkar okoli griča. Videla sva jih stopati po pobočju navzgor, pa tudi kočijo vašega bratranca, ki se je pravkar pripeljal po cesti. Stvar je taka, da so zasledovali gospico Gilchrist vse do sem, in ker smo mislili, da je bila bržkone namenjena, ko je odšla od doma, sva z Ronaldom sklenila, da prideva semkaj gor od te strani. Samo pogledjte tja!« je rekel in iztegnil roko.

Pogledal sem, kamor mi je kazal. Resnica; niti pet sto metrov daleč se je prav tedaj pojavila na vrhu griča na levi strani sivo oblečena postava, tik za njo pa moj prijatelj a v sivem telovniku, in obadva sta prihajala po strani dol po pobočju naravnost proti nam.

»Gospoda,« sem rekel, »vse kaže, da sem vam dolžan veliko zahvalo. V vsakem primeru je bila vajina zvijača dobro mišljena.«

»Morala sva pač misliti na gospico Gilchrist,« je odvrnil major trdo. Ronald pa je vzkliknil: »St. Ives! Hitro! Tecite hitro nazaj v kamnolom. Dam vam besedo, da vas ne bova ovirala.«

»Hvala, mladi prijatelj! drug načrt imam. Flora,« sem rekel in jo prijel za roko, »tukaj so morava ločiti. Prihodnjih pet minut bo zelo dobovoljni. Bodi pogumna, predraga, in tvoje misli naj me spremljajo, dokler ne pridem zopet!« Vedno te bom imela v mislih, kjer koli boš. Vedno te bom ljubila, naj se zgodi, kar se hoče. Pojdi, in Bog bodi s teboj, Anne! Prsi so ji burno valovale, major pa je zardel in jo gledal boječe, toda s krasnim kljubovanjem v očeh.

»Hitro!« sta zavpila ona in njen brat ob istem času. Poljubil sem ji roko in odhitel po pobočju dol.

Za seboj sem slišal neko klicanje; ko sem se ozri, sem videl, da so moji trije zasledovalci — zdaj so bili trije, ker se jim je bil pridružil še moj bratranec — izpremenili pot, jaz pa sem preskočil potok in drvel proti strnjeni množici. Zaspan debel človek je dremal na trinožnem sedcu ob ograji, zraven njega pa je stala mizica, na njej pa skledica z dikljastim drobižem. Vrgel sem mu celo krono.

»Se ne menja,« mi je ugovarjal, ko se je predramil, in krilil z roko, polno vetopne.

»Tudi ne zahtevam.« Pograbil sem vstopnico in živinil skozi vrata.

Brž ko sem se pomešal med množico, sem obstal, da se ozrem in pregledam ves položaj. Prvi zasledovalec je bil ravno dospel do potoka; dva koraka, tri za njim je tekel rdečelasec, daleč za njim pa je sopihal moj bratranec. Ob pregradbi sloneči vratar je gledal še vedno za menoj. Ker sem bil golozlav in imel plesno obleko na sebi, je gotovo mislil, da sem ponočnjak. Bahov učence, ki sem se bil izgubil pod oko jutra.

Tedajci se mi je posvetilo v glavi. Moral sem se preriti do sredine množice; množica je vedno prizanesljiva do pijance. Zaradi tega sem izobesil blesteče napisno tablo pijane razposajenosti; opotekal sem se, klokal, mahal okrog sebe razuzdano;

Opotekel sem se...

prosil oproščenja na vseh plateh, in se tako prival skozi gledalce, ki so se mi dobre volje umikali.

(Nadleževante prihodnosti)

»Se že vedri.«

»Mu hova dala časa. Preden se razvedri, moram biti že onstran doline in skušati, da pridem po ovinku na pot gonjačev; samo prosim, da mi poveš, če moreš, kako pridem na to pot.«

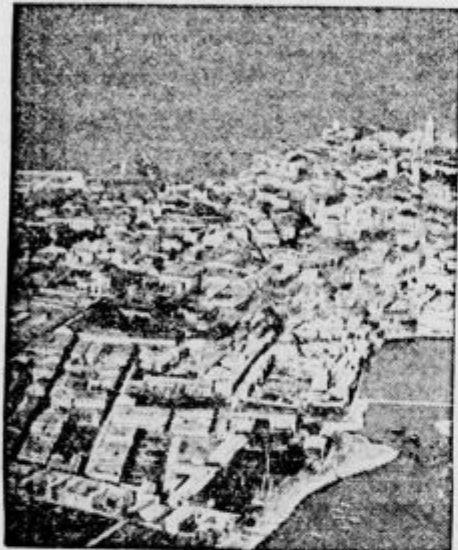
Panamski prekop

V Srednji Ameriki je med 8 večjimi in manjšimi državami tudi republika Panama. Na severu jo obliha Darienski zaliv kot del Karibskega morja v Atlantskem oceanu, na jugozapadu pa Panamski zaliv kot odtenek Velikega ali Pacifiškega oceana. Razvodnica v Panamski ožini poteka samo v neznatni morski višini 80 m. To dejstvo je omogočilo med obema oceanama najprej zgradbo železnice, nato pa še Panamskega prekopa, ki so ga odprli leta 1913.

Gradnjo Panamskega prekopa so pričeli Francozi, nadaljevale in dovršile so ga severnoameriške Združene države. Prekop je dolg 81 km in dovoljuje pri širini povprečno 200 m in najmanjši globini 13 m plovbo tudi največjim ladjam. Vožnja po njem traja 14 ur, medtem ko potrebuje ladja za pot okrog vse Južne Amerike mesec dni. Panamski prekop uporab-

Straža ob Panamskem prekopu

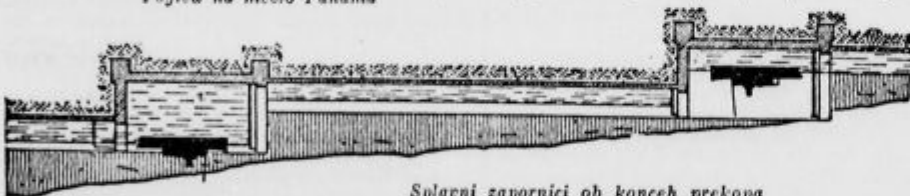
Pogled na mesto Panama

lja zlasti severnoameriška Unija, da pošilja blago iz vzhodnih držav v zahodne, ker je vodna pot cenejša od železniške.

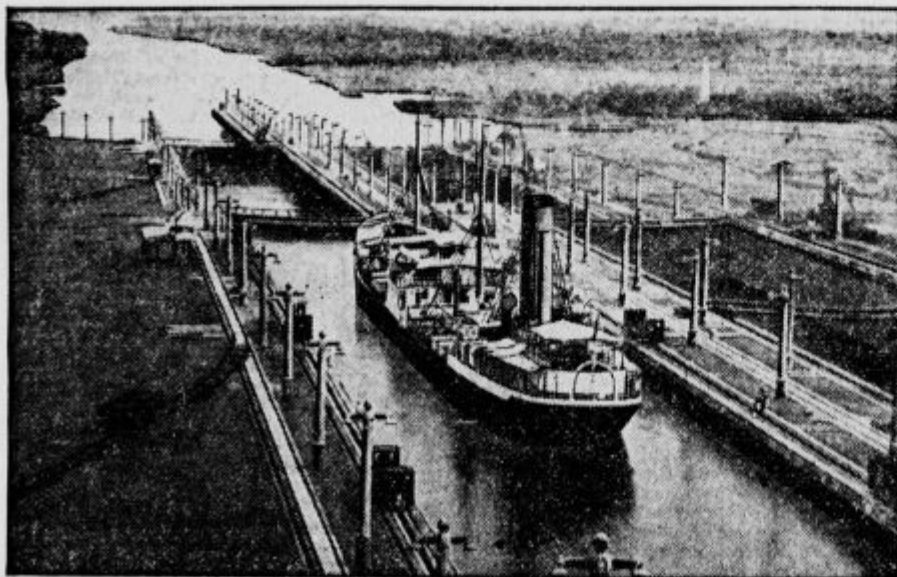
Vodni promet med obema oceanama bi bil nemogoč, ako bi strokovnjaki pri graditvi Panamskega prekopa ne poskrbeli tudi za splavne zapornice. Le-te uporabljajo takrat, kadar je treba zvezati med seboj s prekopom reki, ki na zveznih mestih nimata enake nadmorske višine. Podobno velja tudi za zvezo dveh morij.

Splavna zatvornica obstoja iz velikega vodnega zbiralca, ki ga spredaj in zadaj zapira

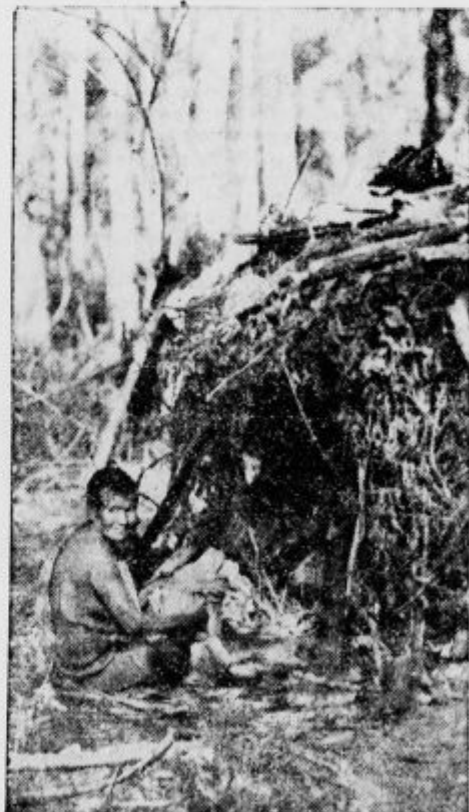
dvoje dviznih vrat. Kadar so odprta zgornja vrata zapornice spodnja pa zaprta, je površina vode v zapornici tako visoka ko ob zgornjem jezu. V nasprotnem primeru pa sta izravnani površini v zapornici in nižji strugi tako, da po strugi navzgor vozeča ladja zlahka splava v zapornico; če zdaj spodnja vrata zapro in zgornja zapro, priteka voda v zapornico in dvigne ladjo vse dotlej, da doseže površino vode višje ležeče struge. Kadar vozi ladja po strugi navzdol, puste na podoben način izteči vodo iz napolnjene zapornice, v katero so seveda prej pripeljali ladjo.

Splavni zapornici ob koncih prekopa

Pogled na Panamski prekop

Indijanska koliba

KRALJIČEK

Ljudska povest. Podomačil France Premrl

Tu se zopet vidi zlobnega bedaka. Celo po smrti hoče imeti ljudi za norca.

Če ni nobenega testamenta, tedaj gre dedščina po svoji postavitni poti, je pripomnil Klančar, težko sopeč.

Da, da, je vresčala sestra Katarina, zupan je povedal, da je rekel Jernej, da naj gre njegova imovinska zapuščina svojo pot.

Tedaj se vam pač lahko vsem trem čestita, je rekel z nasmehom sodnik.

Obrazi treh sorodnikov so se zjasnili. To so vsi očitno spoznali, da jim je lahko še v srečo, če ni oporoke. Bilo je le še odprto vprašanje, kje so kapitali. Moralo bi se vendar kje dobiti hranilne knjižice, obligacije ali druge državne vrednostne papirje. Čeprav je že pred pogrebom starega urarja iskala sodnijska komisija po njegovi hiši zapuščeni denar in vzela s seboj vse spise, ki bi utegnili biti kakor koli pomembni, je vendar dal sodnik po naročilu peka in Klančarja znova preiskati vso urarjevo hišo. Te preiskave so se udeležili razen sodnega pristava in pisarja tudi oba Jernejeva brata in sestra. Kraljiček je bil nenadno obisk silno neprijeten, vendar je peljal nepovabljenega goste brez obotavljanja po vseh prostorih in jim je sam odpiral skrinje, omare in predale.

Za radovedno, očitno zijačasto ogledovanje njegove lepo urejene hiše in bleščeče opreme se je na videz tako malo zmenil, kot se je delal, da ne sliši godrnjanja in grajanja obeh bratov in sestre svojega rajnega mojstra. Zelo mučno mu je bilo, da niso preiskali samo skrinj in omar, ampak so preverili in razmetali tudi vse postelje in perilo. Toda vključ vsemu iskanju in brskanju niso našli nobene listine, no-

Jernača Godrnjača. Tudi Majda se je živo zanimala za to zadevo. Saj jo je stric izrečno zagotovil, da je zanjo poskrbel. Bržkone je kje kaka hranilna knjižica, ki je naslovljena na njeno ime. Toda kje? Pek Jakob in Klančarjev Andrej nista obletela samo vse okolice, ampak pol dežele in sta povpraševala po vseh večjih in manjših hranilnicah, zlasti v mestu, o denarni vlogi svojega brata, dobila sta pa povsod brezupno sporočilo, da ni urar Jernej Gabršček nikdar naložil pri njih kakšnega denarja. Tudi v davčnih imenikih in spiskih raznih finančnih uradov ni bilo ne duha ne sluha o Godrnjačevih kapitalih. Banke, pri katerih je sodnija poizvedovala, so dale vse zanikalne odgovore. Sedaj so objavili vprašalni razglas v časopisih, pa tudi ta ukrep je ostal tako brez uspeha kot vsi drugi. Po Tolminu je bilo mnogo smeha na račun »blega testamenta«.

Jernača Godrnjača, čigar postavne dediče so povsod dražili. Nevolja in razdraženost pohlepni sorodnikov je rasla tem bolj, čim bogatejša dedščina jim je migljala pred očmi in čim dalje je izginjalo vse upanje, da bi denar dosegli. Pek in brat in sestra so neprestano rentali nad lokavščino in zlobnostjo svojega rajnega brata.

V teh okoliščinah ni bilo mogoče niti v sanjah misliti na Kraljičkovo in Majdino poroko, za katero je določen trimesečni rok že davno pretekel. Pač pa je mladega urarja kar trla nestrpnost; ko mu je pa Majda na svoj priljubljeni in vendar tako odločni način prigovarjala, naj počaka še tako dolgo, da bo zapuščinska zadeva urejena, se je vdal kot vedno želji ljubljene in oboževane dekleta.

XIII.

V občestni krčmi na Mostu je bilo zelo živahno. Kakih petdeset sejmarjev, po večini z Gorjanskega, se je vračajoč se s sejma na dan sv. Jakoba ustavilo medpotoma tukaj, posedli so se okrog težkih hrastovih miz, jedli in pili in se vneto razgovarjali o kupčiji in raznih novicah. Nekaj gorjanskih kmetov, ki so očitno napravili dobro kupčijo in jim je zlezlo vino že precej pod klobuk, se je poskušalo s petjem, pa jim ni šlo nič kaj dobro. — Tedaj pa se je oglasila sem od mize pri peti vesela muzika — harmonika, kitara in klarinet, ki so dobro ubrano igrali. Godci pa niso bili nobeni drugi kot vesela in žejna triperesna detelja: Vetrnjak, Brbljač in Skric, ki so bili že od jutraj pri Mostu in so sedaj priklovrtili v gostilniško sobo, da bi zabavali sejmarske goste in sveda zraven tudi pili. Ko so odigrali prvi komad, je zaklical star kmet, ki mu je bila godba nadležna:

»To so zopet vražji muzikanti, ki ovirajo vsak pameten razgovor!... Plačam vam za en liter, če nehati s svojim dudljanjem.«

»Tu je denar!«

»Dediščina se nič ne upošteva...«

»Da, da, ima denar, veliko denarja,« je za- trjeval Vetrnjak, »saj sem ga sam videl. Zad- njič mi je vsilil štirideset goldinarjev — da, prvič vsilil, ker jih nisem hotel vzeti. In če kdaj kaj potrebujem, je rekel, naj kar k njemu pridem, mi je vedno na razpolago.«

»Hahahahaha,« se je zasmejala več pivec, Vmes pa se je oglasil zopet Brbljač:

»In velik kup denarja ne ostane nikoli sam. Prišel bo zraven še drug kup denarja, ko se Kraljiček oženi.«

»Tako velik pač ravno ne bo kup denarja, ki ga prinese Majda za doto, razen če se upo- števa dedščina,« je izjavil neki Tolminec.

»Dediščina se nič ne upošteva, ta se že kje prešteva. Boljši je vrabec v roki kot golob na strehi,« je blebetal Brbljač. »In o Majdi splo- ni govora. Kraljiček se poroči s čisto drugo ko- pa z belo gosjo s črnimi mačjimi očmi.«

»S katero pa tedaj?«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

...niso nosili nobene listine...

benega računa, nobenega zapiska, sploh ničesar, kar bi moglo kaj pojasniti o negotovem denarju. Nazadnje je staknil Kraljiček v skrajnem kotu nekega predala staro beležnico in jo podal pristavu. Vanjo ni rajni mojster ničesar drugega zapisoval kot vreme, ki se je ob gotovih dneh več let zaporedoma popolnoma enako ponavljalo. Toda med zadnjo stranjo in platnicami knjižice je bil listek, na katerem je bilo nekaj važnega. Tu je bilo napisano:

Moja glavnica	36.515 goldinarjev
obresti	1.510 »
letni dohodki, čisto	1.025 »
Skupaj	39.050 »
Odštevisi letne izdatke	712 »

Ostane še 38.338 goldinarjev

Dan in leto, ko je bil ta račun narejen, ni bilo omenjeno. Po dedščini pohlepni sorodniki so se kar tresli od razburjenja. Sedaj so pač mogli precej natančno ugotoviti, koliko denar- ne imovine je zapustil njih brat Jernej, toda nič ni bilo označeno, kje je denar naložen.

Kraljiček tudi ni znal dati nobenega pojasnila o tem, kakor bi rad. Nikdar da ni videl več- jega zneska v mojstrovih rokah, je izjavil, in še manj mu je mojster kdaj omenil, kam je spravil svojo imovino. Ne preveč zadovoljni, pa vendar polni veselega upanja so zapustili pek, njegov brat in sestra urarjevo hišo.

In sedaj se je pričelo z mrzlično vneto iskanje in poizvedovanje o denarni zapuščini

»Tu je denar!«

»Kaj pravi tukaj kmetavzar?« je vzrožil Vetrnjak, »mi lahko godemo, kadar in kjer hočemo. Spijte svoje vino sami. Nikar ne me- nite, da smo prišli zato, da bi nam kdo drugi plačeval za pijačo... Krčmar, prinesi na mizo štiri štefane za sejmarje!«

Ko se je gostilničar obotavljal, je vrgel Brbljač bankovec za pet goldinarjev na mizo in zabil:

»Tu je denar! Prinesi svojega najboljšega zelenega, krčmar! In če je gospodom prav, jih vprašamo, za koliko je ves Tolmin naprodaj.«

»Brbljač, spravi svoj papir. Bržkone je tvoj zadnji, s katerim moraš shajati do božiča,« ga je zavrnil neki gorjanski tržan.

»Hoo,« je zavpil Vetrnjak, »če je Janez, moj prijatelj in boter, kdaj brez drobiža, sem vedno še jaz tu. In sedaj plačam nalašč pet štefanov za žejne vodopivec.«

»Plačaj rajne najprej svoje dolgove,« se je oglasil sem iz kota tenak glas, ki je bil od gorjanskega krojača.

»Komu sem dolžan en sam krajcar?«

»Krajcarja nobenega, pač pa šest goldinar- jev si mi še vedno dolžan za ne več prav novo obleko, ki jo imaš na sebi.«

»To je že davno plačal moj sin, urar. On jo je tudi naročil.«

»Za Skrica je naročil frak in ga tudi plačal, zate pa ničesar. Svoj denar bo pač rabil za kaj drugega, kot pa da bi dalje podpiral zanikrnost svojega očeta s prijatelji vred.«

Skric, čigar razpoloženje se je danes že večkrat spremenilo iz veselosti v žalost in iz žalosti v veselost, je pri mizi zaspal in ni nič slišal, kar so govorili okrog njega. Zato je pa zarohnel sedaj Brbljač:

»Ti, krojaška para, pazi na svoje suhe če- ljusti, sicer se bomo videli kje drugje... Moj fant, kateremu sem bil za botra, po domače Kraljiček, ima denarja dovolj, da plača ne samo nekaj gumbov za hlače, ampak lahko kupi pol Gorjanskega —«

»Dobil je pač lepo dedščino, hišo in pod- jetje; toda s svojim denarjem pa ne more raz- sipati. Odkod naj ga tudi ima?«

»Odkod ga ima, ne vem; toda da ga ima, to vem. Zakoplje se lahko v denarju.«

»Dediščina se nič ne upošteva...«

»Da, da, ima denar, veliko denarja,« je za- trjeval Vetrnjak, »saj sem ga sam videl. Zad- njič mi je vsilil štirideset goldinarjev — da, prvič vsilil, ker jih nisem hotel vzeti. In če kdaj kaj potrebujem, je rekel, naj kar k njemu pridem, mi je vedno na razpolago.«

»Hahahahaha,« se je zasmejala več pivec, Vmes pa se je oglasil zopet Brbljač:

»In velik kup denarja ne ostane nikoli sam. Prišel bo zraven še drug kup denarja, ko se Kraljiček oženi.«

»Tako velik pač ravno ne bo kup denarja, ki ga prinese Majda za doto, razen če se upo- števa dedščina,« je izjavil neki Tolminec.

»Dediščina se nič ne upošteva, ta se že kje prešteva. Boljši je vrabec v roki kot golob na strehi,« je blebetal Brbljač. »In o Majdi splo- ni govora. Kraljiček se poroči s čisto drugo ko- pa z belo gosjo s črnimi mačjimi očmi.«

»S katero pa tedaj?«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Dve trdni slovenski korenini

a g. Anton Lužar in njegova žena Marija. On je ne 21. majnika obhajal svojo 77. letnico, ona pa 6. majnika svojo 80. letnico. »Domoljub« se ju tudi aradi tega spominjati tako rad, ker sta letos že 5 let naročnika našega lista. V zakonu živita že 2 let ter sta še zmeraj tako prijatelja kakor od ačetka. Oba sta čvrsta in krepka, zlasti jubilanika, ti vam še zapleše kak valček ali polko, če bočete polnim litrom na glavi. Pa naj kaj takega kaka mlada poskusi! Jubilant je celih 41 let delal v to-arni za klet. V zakonu sta imela pet otrok, izmed katerih živita le še dva, ki pa sta v Ameriki, pa staršev vedno spominjata. Bog jima daj še dosti travih in srečnih let, zlasti pa, da bi mogla od-ženo slovesnost svoje zlate poroke obhajati s svo-imi otroki in vnuki vred. Bog ju živi!

Okrog sosedov

s Zakaj se je zvišal obtok bankovcev. Hrvatski zakladni minister dr. Košak je imel e dni po radiu govor in je povedal tudi slede-če: Na zvišanje dotoka bankovcev so vplivali riše činitelji. V prvi vrsti je treba omeniti za-olžitve države, predvsem (vnaprejšnja) za-vezniškim vojskam in klinični račun. Vzroki adolžitve so: ustroj hrvatske oborožene sile, avna dela, izboljševalna dela (melioracije), po-rava poslopij, mostov itd., razdeljanih od upor-ikov, skrb za begunce itd.

s Zagreb bo dobil vojni muzej. V Zagrebu e veliko vnevo in skrbjo urejajo vojni mu-je ter ga bodo v kratkem tudi že lahko odprli. e muzeju, ki ga vodi polkovnik Praunspurger, o zbrano vse važnejše orožje od osmega sto-letja dalje ter razne važne vojaške listine.

s Oljčja drevesa v Hrvatskem Primorju etajajo letos obilen pridelek. Strokovnjaki so računali, da bo dala vsaka oljka do 3 kg olja. Ker je v vsej Hrvatski nad 2 milijona oljčjih lreves, je verjetno, da bo Hrvatska letos pri-letala 6000 ton olivnega olja.

s Kmetijska izobrazba. V zadnjem zimskem oletju je bilo na Sp. Štajerskem 461 filmskih redstav, ki si jih je ogledalo 42.600 gledalcev. redvajali so 400 filmov o sodobnem nemškem kmetijstvu.

s Vpisovanje v I. razred brežjske gimnazije Anastasija Gruna za l. 1943-44 bo od 1. do 15. junija letos.

s V spomin na pokojnega Viktorja Grčarja. Pred dobrim letom je umrl v srbskem Čačku bivši župan v Mariboru, šolski upravitelj in re-tervni častnik Viktor Grčar. Njegove prijatelje in znance bo gotovo zanimalo sledeče: K po-zrebu so prišli poleg tamošnjih Slovencev tudi nekateri Srbi. Bil je zelo deževen dan. Ob od-rtem grobu je govornik povedal, da je bil Grčar prvi od ljudstva izvoljeni slovenski župan v Mariboru. Navzoči Srbi so nato takoj pre-dlagali, naj se pogreb odloži za en dan ne samo zato, ker je bila jama polna vode, temveč tudi zaradi tega, ker zasluži Grčar kot rezervni častnik in borec v bivši prostovoljski diviziji, pa tudi kot bivši mariborski župan vidnejši pogreb. Ker je bila s predlogom zadovoljna tudi nemška oblast, so Grčarja pokopali šele na-slednji dan z vsemi vojaškimi častmi. Pogreba se je poleg velikega števila prebivalstva ude-ležilo tudi srbsko in nemško vojaško odpo-slantstvo.

s Zanimiva taborišča srbske delovne službe. Obvezniki srbske delovne službe, ki so nasto-pili svoj štirimesečni rok nekako pred mesecem dni, so večinoma zaposleni pri površinskih delih v okolici Bora. Urad za skrbstvo obveznikov delovne službe v Beogradu je sedaj izdal točen

NAŠI VELIKI MOŽJE

Janez Svetokriški

Janez Svetokriški je največji pisatelj naše ka-toliške ali baročne dobe, prvi in največji pisatelj slovenskih pridig.

Rodil se je okoli 1645 pri Sv. Križu v vipavski dolini, zato ga imenujemo Svetokriški. Njegov rod je najbrž plemenit, kajti po mnenju večine naših književnih zgodovinarjev je izhajal iz rodu plemenitih Leonellijev, beneškega pokolenja. Svojo mla-dost je Janez Krstnik Leonelli preživel pač v do-mačem kraju, kjer je bil že od 1634 kapucinski samostan. Prav ta bližina samostana in stiki z me-nihi ter njegova lastna pobožnost so ga privedli med kapucine. Studiral je menda v Benetkah, po-tem pa kot kapucinski duhovnik služboval po raz-ličnih krajih Slovenije kot pridigar štajerske kapu-cinske province, ki je obsegala tedaj vse kapucin-ske samostane po Štajerskem, Koroškem, Kranj-skem in Goriškem. O tej službeni poti Janeza Svelo-kriškega je le nekaj znanega. Tako vemo, da je bil od 1679 do 1682 gvardijan kapucinskega samo-stana v Triestu, 1682 je postal gvardijan pri Sve-tem Križu, 1684 v Ljubljani, 1686 zopet v Triestu, 1688 v Novem mestu, 1693 v Goriziji, kjer je 1714 tudi umrl.

Janez Svetokriški je bil največji slovenski pri-digar svoje dobe. Svojih pridig pa ni samo govoril, marveč se je odločil, da jih tudi napiše in tako d- svojim eobratom in vsem drugim duhovnikom pri-meren priročnik, iz katerega bi lahko zajemali primerke pridig tisti duhovniki, ki bi ne utegnili sami študirati. Kapucini so takrat zelo pridno gojili cerkveno govornišvo, zato so tudi Svetokriškega izobrazili v slovečega in izredno prijubljeneega cerkvenega govornika. Saj je znano, da je bila pri njegovih govorih cerkev zmerom prenapolnjena, tako da se je moral celo s poslušalci vred seliti iz cerkve na prostor pred njo, obenem pa vemo, da so ga tudi drugam kaj radi klicali, da bi pri-digal pri različnih praznovanjih, zlasti ob kakih romanjih in božjih poteh.

Naš sloveči govornik in pridigar je razmeroma pozno prišel na misel, da bi sam izdal pridige, šele tam okoli 1690. In v času od 1691 do 1707 smo dobili izpod njegovega peresa kar pet obsež-nih knjig njegovih pridig pod skupnim naslovom Sveti priročnik (Sacrum promptuarium). Prvi dve knjigi tega priročnika je Svetokriški tiskal v Benetkah, zadnje tri pa v Ljubljani. V Svetem priročniku so zbrane pridige za posamezne ne-

delje in slovesnejše praznike v vsem letu, potem pa tudi pridige za manj pomembne praznike in še različne druge priložnosti.

Pridige Janeza Svetokriškega so že po sestavi in obliki, še bolj pa po vsebini zelo značilne za tisto časa. Zunanja oblika njegovih pridig je po večini še stara srednjeveška, v mnogočem pa že nosi znamenja nove baročne dobe. To se pravi, da je svoje pridige zelo rad prenatrpaval s po-svetnim znanjem, z raznimi modroslovnimi izreki, z različnim, često celo neokusnim zbiranjem naj-različnejših zgodb in zgledov in celo smešne iz-vekdanega življenja. Zlasti je rad uporabljal dolgo vrsto latinskih izrekov iz starih cerkvenih očetov in svetega pisma. Tu in tam pa je uporabil tudi kak italijanski in slovenski pregovor. Ker sta jeziki in slog Janeza Svetokriškega tako preobložena, na-trpana, okrašena in razgibana, po vsej pravici šte-jemo našega največjega govornika in pisatelja ka-toliške dobe med baročne pisatelje.

Svetokriški je bil ljudski pridigar, saj je po veliki večini govoril slovenskemu preprostemu ljudstvu. Zato je gledal, da je bil poslušalstvu čim najbolj razumljiv. Prav zato se tudi v vsaki nje-govi poljudni pridigi zrcali v večji ali pa manjši meri sodobno življenje. Torej že iz njegovih pridig lahko sklepamo tudi na naše javno, socialno in kulturno življenje pod konec 17. stoletja. V nje-govih pridigah lepo odmevajo vsi veliki dogodki tistega časa, posebno veliki boji s Turki, kuga in lakota. In vse te nesreče Svetokriški v svojih pri-digah prikazuje kot žibo, s katero nas tepe Bog za naše grehe.

Za našo slovensko književnost, ki je bila takrat še precej revna, pomeni Janeza Svetokriškega delo, ki je obsegalo nič manj kakor pet knjig na 2900 straneh, izredno veliko pridobitev, posebno še zato, ker je v tistem času Sveti priročnik najbolj izvrzno naše delo. Uspeh Priročnika je bil že v tisti dobi velik, saj je že sodobnikom dobro služil pri opravljanju dušno pastirskih dolžnosti. Marsikateri slo-venski pridigar se je ravnal po njem in pisatelj Vorenc je napravil zapiske pridig, ki popolnoma slone na Svetokriškem. Janez Svetokriški je ustvaril potentekom uspel priročnik za sodobne in po-znejše duhovniške rodove, našo slovensko književ-nost pa je obogatil z vsebinsko in oblikovno zani-mivim delom.

seznam krajev in mest, v katerih delajo ti ob-vezniki. Prva skupina dela v okolici Bora v taboru »Berline«, ki šteje 169 članov. Ostali člani so zaposleni v sledečih taborih: V »Bajerju« jih je 352, v »Vorarlbergu« 250, v »Bregenzu« 450. Ostali tabori so v bližini mesteca Zagubice ter je sprejel tabor »Leskovace« 158 obveznikov, »Pomer« 201, »Frankene« 200, »Loznice« 237, »Turingene« 332, »Westfalen« 270, »Rheinlande« 79, »Kostolace« na Donavi pa 203. Gotovo število obveznikov — to so predvsem poročni — je razvrščenih v delovna taborišča v beograjski okolici. Tako so med drugim razporejeni v oko-lici Rakovice, Rajle in Belega Potoka. V vseh teh taboriščih jih je skupno 800. Skupno število vseh obveznikov srbske delovne službe, ki so po zadnjem naboru odšli na odsluženje pre-dpisanege roka in ki sedaj delajo na področju Bor—Petrovac—Kostolac in beograjski okolici, je približno 4000. Vsi so iz Beograda. Omenjeni odbor za skrbstvo v Beogradu zelo skrbi, da imajo svojci z obvezniki delovne službe stike ter jim v primeru potrebe lahko pošiljajo tudi pakete.

s Vsakemu po dva ara zemlje. Srbski okr-glavar v Požarevcu je dal vsemu svojemu uradništvu na razpolago vsakemu po dva ara zemlje, da jo lahko ob prostem času obdeluje. Uradništvo se je potrudilo in je zemljišče prvovrstno obdelalo.

s Škofjeloški rojak upokojen. Izredni pro-fesor arheologije na graški univerzi, znani raz-iskovalec keltskih grobišč in gradišč na Šta-

jerskem in na Kranjskem, škofjeloški rojak dr. Walter Schmid je dosegel starostno mejo in je stopil v pokoj. Adolf Hitler mu je ob tej pri-liki sporočil zahvalo za akademsko dejavnost in za zvesto službo.

s Tretje največje mesto na Koroškem so Jesenice, piše »Völkischer Beobachter«. Po raz-pada Jugoslavije so združili Jesenice s Koroško Belo.

s Nemški državljani postanejo vsi tisti tujei nemškega rodu, ki so člani nemške vojske, od-delkov SS, policije in organizacije Todt. Držav-ljanstvo začne veljati z dnem, ko so stopili v te ustanove.

s Na vzhodnem bojišču je padel vodja štu-dentov nemške narodnostne majšine v bivši Jugoslaviji Willy Badel. Bil je med prvimi Nem-ci v bivši Jugoslaviji, ki so se prostovoljno javili in odšli na bojišče.

s Vse majhne obrtniške obrate bodo združili na Hrvatskem v večje obrate pod državnim nadzorstvom. Tako upajo, da bodo bolj gospo-darsko izkoriščali in popravljali stare obleke, stare čevlje in podobno.

s Novo sodobno klavnico bo sezidal občin-ski svet v Derventi. V ta namen je že odobril dva milijona kun.

s Novo glasbeno šolo je odprl v Beogradu Slovence Albin Fakin. Poleg violine in raznih drugih glasbil posveča šola posebno pozornost harmoniki. Do sedaj se je vpisalo v glasbeno šolo 70 gojencev in gojenk.

ČLOVEK V BOJU Z MRČESOM

Molji

Moljev, ki povzroča človeku velikansko škodo, je več vrst. Ogledati si hočemo predvsem in najbolj tri, to je:

oblačilnega molja (*Tineola biselliella*), kožuhovinarskega molja (*Tinea pellionella*) in preprogarskega molja (*Trichopnaga tapetiella*).

Kakšni so molji

Molji spadajo k metuljkam in so v vsem podobni metuljem. Imajo dva para z luskami pokritih kril in daljši ali krajši rilček, ki ga v miru zvijajo. Z njim morejo srkati le tekočo hrano. Nekatere vrste imajo rilček okrnjen in zato ne sprejemajo nikake hrane.

Krila moljev so ozka in podolgovata; pri nekaterih vrstah so zadnja okrašena z dolgimi nitkami. Luske na krilih se svilenato svetijo; po barvi sprednjih kril ločimo tri vrste moljev: oblačilni molj ima svetlorumena krila, kožuhovinarski rjavozlatorumena, s temnejšimi pikami okrašena, in preprogarski molj ima zadnjo tretjino prednjih kril rjavčrno, dočim je ostali del rjavkastosiv. Z razprostrtimi krili merita prvi in drugi 17 mm, tretji 12–22 mm. Pri sedenju zlože molji svoja krila ob trupu in pokrijejo zadnja s prednjimi.

Metulji, torej tudi molji, se popolnoma preobrazujejo, to je njihova ličinka, gosenica ni dobesednemu molju prav nič podobna; preden se razvije v doraslega molja, metuljčka, se zabubi.

Kako žive molji

Pri prvih dveh nam je znan način življenja, pri tretjem neznani.

Metuljčki sede podnevi v kakem skritem kotičku med pohištvo, oblekami, volnenimi preprogami in lete le, če jih vznemirimo ter si urno poiščejo varnega temnega kotička. Šele v mraku prilezejo na dan in iščejo primernih krajev, kamor bi položili jajčeca. Samica leže rumenkasto bela, podolgovata jajčeca posamič na blago in jih ne prilepi nanj. V nekaj dneh zleže 60–200 jajčec. Po 7–12 dneh, odvisno je od toplote, se razvijejo do 1 mm velike rumenkaste ličinke, ki si kmalu napravijo iz vlakene cevčasto prebivališče, v katerem doraščajo. Na prsnih obročkih imajo šest pravih, na zadnjih obročkih pa 10 nepravilnih nog. Glava je podobna trdi glavi, ki ima grizoločne čeljusti. Glava oblačilnega molja je rjava, kožuhovinarskega pa črna. V vročih poletjih se ličinke ali gosenice naglo razvijajo, da imamo v enem letu 3–4 rodove. Ko po večjem številu levov ličinka dozaste (10–11 mm), se v zapredku zabubi. Po nekaj dneh prilezejo iz teh bub metuljčki, ki jih vidimo v stanovanju od meseca maja do avgusta.

Napačno je mnenje, da priletijo molji zvečer od zunaj v stanovanje; res poznamo tudi na prostem tisoče vrst raznih moljev, ki žive na najrazličnejših rastlinah, ki pa so večinoma neškodljivi. Oblačilni molji se razvijajo le v stanovanjih in se razširjajo v stanovanjih. — Zmotno je tudi mnenje, da so leteči molji neškodljivi, češ, saj so že položili svoja jajčeca.

Škoda, ki jo povzročajo molji

Eden največjih škodljivcev našega gospodarstva je menda oblačilni molj. Sicer metuljček ne žre nobene hrane, ker ima rilček okrnjen, zato je škodljiv le, ker razširja svoj zarod. Škodljiva je gosenica, ki žre s svojimi grizoločimi čeljustmi blago, najraje volno, obleko, perilo, odeje, obloge itd. Če ne najde primerne hrane, se zadovolji tudi z drugo, kot kožuhovino, perjem itd. Samo bombaža ne žre. Gosenice kožuhovinarskega in preprogarskega molja žive večinoma od kožuhovin in kož.

Kako se borimo proti moljem

Lažje se jih branimo kot pa jih uničimo. Zato je važno vedeti, kako se jih ubranimo. Pogosto snajžimo omare in pohištvo; obleko krtačimo, da ne damo moljem miru. Prav tako s snajženjem in krtačenjem odstranimo jajčeca, če bi jih bili molji že zalegli.

Naftalin morda nekaj časa odvrača metuljčke, nikakor pa ne uniči ne metuljev ne njihovih zalog; prav tako velja o drugih sredstvih.

Do sedaj najbolj uspešno sredstvo je globol, ki tudi uniči zaloge. Ker pa naglo izhlapi in je neprijetnega duha, ni preveč priljubljen.

Bolj se obnese heksaklorov etan, ki prijetno diši in le polagoma izhlapeva. Pravijo, da zamori gosenice po 10–12 dneh, jajčeca po 4 dneh in metuljčke po 24 urah. Za 1 kubični meter je treba 1–1,5 kg te snovi.

Priporočljivo je v poletnih mesecih shranjevati kožuhovino in volnene stvari v dobro zapirajoče se omare ali zabojce, zaviti jih v časopisni papir in če mogoče, potresti z eno od teh dveh snovi.

V zadnjem času je priznano sredstvo v borbi proti moljem eulan, s katerim prepoje volno, da jo napravi neužitno za gosenice moljev.

Skupno z molji najdemo zlasti v obloženem pohištvo čisto prsičo, ki se hrani z morsko travo. To uničujemo najuspešneje, če razkužimo pohištvo s prusko kislino ali pa s paro v posebnem desinfekcijskem (razkuževalnem) aparatu.

PRAVNI NASVETI

Pritožba zaradi prevelike kazni. M. L. — Takojo po razglasi sodbi se že lahko pritožite zaradi prevelike kazni, najkasneje se pa morate pritožiti v treh dneh po razglasitvi sodbe. Če ste bili pri okrajnem sodišču obsojeni v odsotnosti, teče ta tridenesni rok od dne, ko vam je bila vročena sodba. Če je bila taka pritožba, ki se imenuje priziv, pravočasno vložena pri sodišču, ki vas je sodilo, potem preizkusi primernost izrečene kazni okroglo kot prizivno sodišče v seji treh sodnikov.

Dedovanje po poročni sestr. L. R. Sestra je po očetovi smrti prevzela hišo in kmalu nato umrla brez oporoke, ne da bi preostali sestram izplačala zakoniti delež po očetu. Zupustila je vdovca brez otrok. Vprašate, kaj bodo dobile preostale tri rodne sestre pokojne? — Pri cenitvi zapuščine pokojne sestre se bodo upoštevali vsi dolгови, tako da se bodo od vrednosti zapuščine odšteli tudi zneski še ne plačanih dnevnih deležev po očetu. Čista zapuščina bo pripadala zakonitim dedičem, in sicer vdovec pokojne bo dobil polovico, ostalo polovico pa dobe po enakih delih sestre. Vsaka izmed treh sester bo torej dobila poleg še neizplačanega očetovega deleža še po eno šestinko čiste vrednosti sedanje zapuščine. — Še neizplačani očetovi deleži, ki so bili ob očetovi smrti določeni v dinarjih, se ne bodo mogli upoštevati sedaj v lirah v enaki višini, ampak se bodo preračunali v lire, tako da bo za prejšnjih 1000 din sedaj šteti le 380 lir.

Odpoved dedni pravici. A. M. Odpoved dedni pravici je pogodba z zapustnikom, ki se ne da enostransko preklicati. Če se je brat odrekel dedni pravici po starših in se je ta odpoved zapisala pred notarjem v obliki notarskega zapisa, je to veljavno izrečena odpoved, ki bo držala, čeprav se se razmere medtem spremenile in se je brat premislil. Kdor se je odpovedal dedni pravici, nima pravice do dolžnega deleža in zato brat ne bo mogel predlagati po smrti staršev niti dopolnitve nujnega deleža, kar bi sicer lahko, če ne bi bilo veljavne dedne odpovedi.

Zavarovanje med živimi. C. Š. Star mož, ki ima precejšnje prihranke v hranilnici naložene na izmišljeno ime, živi že več let pri družini, ki ga z vsem oskrbuje. Ker mož ne more pisati, ki ga z vsem oporoka ne napravi ter vselej oporoka in jo sploh neče napraviti ter vselej pravi, da je vse, kar ima, od te družine, vpravi, kako ukreniti, da ne bi bilo po smrti moža spora zaradi hranilne knjižice? — Morda moža spora zaradi hranilne knjižice? — Morda bi bilo najenostavnejše, da mož že sedaj izroči bi bilo najenostavnejše, da mož že sedaj v primeru knjižico družini, ali pa da to stori v primeru bolezni še pred smrtjo. Lahko pa tudi ustno pri hranilnici naroči, da imajo po njegovi smrti vlogo izplačati tej družini. Sama ustna izjava vlogi izplačati tej družini. Sama ustna izjava moža, da je vse, kar ima od družine, se ne bi

mogla po našem mnenju, brez izvršene izročitve hranilne knjižice v roke družine smatrati kot darovanje med živimi. Taka ustna izjava bi pa veljala kot oporoka, če bi jo mož izrekel v prisotnosti treh prič kot svojo poslednjo voljo.

Obrekovanje. G. A. Govoriti o ženski, da je zaradi znanja z nekim gospodom dotičnega izkoristila za 3000 lir, je obrekovanje in zato kaznivo, tudi če bi bilo to res. Dokaz resnice v tem primeru ni dopuščen, ker se te okolnosti tičejo le zasebnega življenja.

Izgubljen spričevalo. O. B. Če ste izgubili spričevalo gimnazijskega razreda, vam svetujemo, da zaprosite ravnatelja zavoda, da vam izda duplikat. Če pa hočete preprečiti, da se ne bi druga oseba okoristila z vašim izvirnim spričevalom, ki ste ga izgubili, morate zaprositi pri vašem domačem okrajnem sodišču za sodno proglasitev, da je tisto spričevalo pravno neveljavno. Sodišče bo izdalo oklic in določilo 6 mesečni rok. Po neuspešnem preteku tega roka bo sodišče izdalo odločbo, da je izgubljen spričevalo izgubilo svojo pravno veljavnost.

Priposestevanje javnega sveta. G. O. — Zemljišče, ki je last države, cerkve, občne ali drugih javnopravnih ustanov, se more priposestevati le v 40 letno posestjo. Če tega zemljišča niste imeli z vašimi posestnimi predniki vred v posesti skozi navedeno dobo, ne more biti govora o kakšnem priposestevanju.

SPORTNIK TOMAŽ PRIPOVEDUJE

zgodb, ki bo zanimala vse, ki se vode boje

Zadnjič sem pripovedoval o prvih plavalnih urah, ki sem jih imel s prijateljem Petrom. Prižadeval sem si, da bi zadeva ostala samo med nama in da žena ne bi zvedela, da ji zapeljujem moža na kopališče Ilirije. Ampak Peter je sam kriv, da je zvedela, za kaj gre. Preved glasno je žlobudral v kopalnici, večer za večerom je brskal po tisti plavalni knjižici s podobami, tu pa tam pa jo je kar vprico žene odložil ter poskušal po zraku neke čudne gibe, ki spominjajo na afriške verske obrede.

Po usihajoči zelenki brinjevca je zvedela Petrova žena za moje obiske, od otrok pa je slišala, da jim je očka obljubil, da jih bo vodil na kopanje, če bodo prinesli domov dobra spričevala. Jej, jej, in k temu je prišlo še tisto premočno previdno pripovedovanje v zadnjem »Domoljubu«!

»Ali je zamerila?« sem ga vprašal.

»Kaj še! Razložil sem ji, da gre zaradi otrok, da jih bo treba voditi k vodi na kopanje in kako bo lepo, ko bomo hodili vsi skupaj k prijetnim uram plavanja in sončenja. Tu pa tam me še pokliče za »Petra«, kaj hujšega pa se ni zgodilo.«

Ko sva s Petrom šla prvič na Ilirijo, je imel plavalno teorijo še v malem prstu. Če bi ga opolnoči zbudil, se ne bi zmotil pri Arhimedovem zakonu, in lahko tudi rečem, da je ločil pivo in vodo kot noč in dan; še na misel mu ni prišlo, da bi pil iz ilirijanskega plavalnega bazena kakor delajo nepoučeni začetniki. Saj sem dejal, da teorija nikoli ne škoduje in zdaj vidite, da je res tako.

Sedem dni se je Peter utrjeval doma pod mrzlimi curki prhe, naučil se je tudi gledati pod vodo, se potapljati z glavo in izdihavati pod vodo. Če bi ga poslal v šolo za telesno vzgojo, bi lahko brez vsakega strahu pristopil k ustnemu izpitu iz plavanja. Prepričan sem, da mi ne bi delal aramote.

Zgodaj jutraj sva se sešla pri blagajni ilirijanskega kopališča. »Voditi me moraš, prijatelj, še nikoli nisem bil v teh prostorih.« Kupila sva vstopnice in potem sva zavila po dolgih hodnikih proti slačilnicam. Ko sva se preoblekla, je hotel Peter kar skozi prva vrata k vodi. »Ne boš, prijatelj, ta vrata se odpirajo samo tistim, ki se vračajo v kabine! Najprej morava pod prho, nato po hodniku, napojnjenem z vodo, potem pa na sonce. Hočes, nočes, si moraš zmociti noge.« Ze tu se je Peter prav dobro držal. Prav nič se ni vzpenjal na prste, pač pa je korajžno stopal po nizkem brodiču.

»Zveznost! Silajnot« so bile njegove prve besede, ko je stal na vročih cementnih tleh in se

oziral po sinjem plavalnem bazenu. »Kako lepo, kako lepo!« je ponavljal. Preden sem mu razložil, kje je plitka stran plavalnišča, kje globoka, je bil prijatelj že v vodi.

»Ali naj začnem?« me je vprašal.

S Petrom ava zabredla v vodo, ki je segala najprej do prsi, zatem pa ava se pomikala vedno bolj proti globokemu. Ko je segala voda do vratu, se je Peter vzpel na prste; malo je sicer trepetal in rdečica mu je udarila v lice, vendar se je korajžno držal in ni trenil z odesom, ko sem mu pljusnil vodo v obraz.

»Dobro, Peter, kot izkušen mornar se držiš,« sem ga bodril. »Bo, Peter, bo, mogoče boš že danes plaval!«

»Kako ne, saj me voda sama nosi! Tako mislim, da je v Arhimedovem zakonu vsa skrivnost plavalne spretnosti.«

Nazaj grede sta stojela z rokami in Peter je priznal, da čuti upor vode. Učila ava se še potapljanja in gledanja pod vodo. Prav za prav je bilo vse to samo ponavljanje, zakaj vsega tega se je navadil Peter že doma v kadi. Ko sem mu vrgel ključ na dno vode, se je moj erčni prijatelj brez obolevanja pognal pod gladino in jih zmagoslavno prinesel na suho. Sploh se je Peter tako obnašal, da nikomur ni prišlo na misel, da je v resnici le v prvi plavalni šoli.

Začelo me je zebeti. Sta ava iz vode in se vzpela na visoko teraso za sončenje, kjer ava se grela kot martinčka. V kopališču ni bilo veliko ljudi, vendar se je zdaj marsikdo oziral za Petrom, čigar koža je bila še bela kot mleko. Da revež ne bi opazil, da se ljudje ozirajo za njim, sem hitel govoriti: »Vidiš, Peter, dobro stori človeku, če pride kdaj pa kdaj na zrak, če se zlekne na vroče deske in prepusti sončnim žarkom, da opravijo svojo zdravilno kuro.«

»Sijajno, sijajno, to je užitek, res pravi užitek!« se je navduševal.

Spet je odprl svoj plavalni učbenik in bral:

»Ker je razlika med specifično težo vode in med težo človeškega telesa prav malenkostna, so potrebni za vztrajanje na površini vode le neznatni gibi...« Ta stavek mu je bil posebno všeč. Zatem ga je zmotilo ostro povelje spodaj ob robu sinje vode: »Pozor! — Zdaj!« Mlad tekmovalcec se je pognal s kamna, zgnil pod vodno gladino, se spet pokazal na površini, rezal plavalnišče z mirnim veslanjem rok in se poganjal z nogami naprej kakor žaba. Peter je vstal in gledal, zatem pa je pobihal proti bazenu in hodil za plavalcem kakor da bi bil njegov učitelj. Sam sem ostal na terasi in s polnimi pljuči užival dober zrak, nasičen z vonjem lipovega cvetja.

»Prav tako plava kakor je v knjigi zapisano. To je prano plavanje; opazoval sem enega najboljših tekmovalcev. Pojdi, greva poskusiti me je vabil spet k vodi. Postavila ava se ob rob bazena, počenila pod vodo in se odganjala z nogami od stene. Peter je držal najprej samo dobra dva metra daleč, kmalu pa se je znal tako močno pognati, da ga je zaneslo pet metrov naprej. Na začetku ga je nesele ob dnu vode, po kratki vaji pa se je že kazal na površini. Približal se je veliki trenutek, ko sem mu pokazal prvo veslanje z rokami. Prijatelj je poskusil, veslal pa je a tako močno, da ga je dvigalo kar do prsi iz vode. »Ne a tako silo, Peter! Če prideš previsoko nad vodo, se boš v naslednjem hipu spet globoko potopil,« sem mu dopovedoval. Zatem je šlo kar samo od sebe. Peter se je držal na površini vode in se v enakomernih sunkih pomikal naprej. Nogi sta se sicer precej globoko povesili, glava pa je le bila zunaj in to je glavno. Nabralo se je nekaj nepovabljenih gledalcev, prijatelja pa to sploh ni motilo in jih najbrž tudi ni opazil. Preveč se je poglobil v svojo plavalno šolo.

Sam sem se trevel kakor šiba na vodi. Peter pa je poskušal zdaj z rokami, zdaj z nogami. Tu pa tam je še izbočil lica kakor vaški trobentač, vendar kdo bi mislil na pravilnost vedenja v vodi, kadar imaš prvi občutek, da te voda res nosi! Peter je bil prepričan, da že zna plavati. »Morai boš priznati, da to še ni pravilno preno plavanje; to, kar ti delaš, je nekaj posebnega, recimo, Petrov slog plavanja!«, treba pa bo še veliko vaj,« sem ga krotil v njegovi samozavesti.

»To ho vesleje za Matevžka in za Majdo, ko bomo hodili na kopanje se je navduševal. To je res sport, ki ima veljavo! Ah, dostej sem se tako

bal vode! Še v čolnu sem komaj čakal, da smo prišli na suho...« Tako je modroval Peter, ko ava sedela po dveh urah prve plavalne šole spet pri pogrnjeni mizi. Če bi naročil spet pivo in ga učil razlike med tekočino, ki se prilaga želodecu, in med tisto, ki je pripravna samo za plavanje, bi bil prijatelj gotovo užlžen. Naročila ava šlice brinjevca in se dogovorila, da bova šla še dvakrat, trikrat skupaj na Ilirijo. Gre samo še za slog in za pravilnost plavanja, zakaj Peter res ni bil več neplavalec.

»Zelenko domačega sem pripravil in dobil jo boš, ko bom prvi preplaval globoko vodo pod skakalnimi stolpom.«

V Petrovo pohvalo moram priznati, da je zelenka dobrega domačega brinjevca že na mojem domu.

Pisatelj Jurij Rajčev — šestdesetletnik

Nedavno je slavil 60letnico rojstva znani bolgarski pisatelj Jurij Rajčev. Bolgarski pisatelj so mu ob tej priložnosti priredili posebno počastitev. Rajčeva se je spomnil tudi kralj Boris in je zaslužnemu pisatelju podelil srebrno odlikovanje za znanost in umetnost.

Križanka št. 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12					13			
14				15				
16					17	18		
19		20		21			22	
23	24		25		26			
27				28				
29					30		31	
32				33		34		
35					36			

Vodoravno: 1. grška prestolnica, 6. ruski učenjak, prevajalec Prešerna, 10. del noge, 11. stara dolžinska mera, 12. dokaz nenavzočnosti na kakem kraju, 13. obok nad zemljo, 14. tekoča voda, 15. grški junak, Orestov prijatelj, 16. južna rastlina, 17. žensko krstno ime, 19. nasprotje svetlobe, 21. francoska prestolnica, 23. zidarsko gradivo, 26. mesto v Rusiji, 27. oblika vode, 28. oseba iz Mutca osojskega, 29. postaja na Gorenjskem, 30. francoska pisateljica, 32. lesena stavba, 33. nasprotje miru, 35. mesto na Japonskem, 36. najljubše bitje.

Navpično: 1. naprava (tujka), 2. prevozno sredstvo, 3. pravoslovje (tujka), 4. nakup, 5. moštvo (tujka), 6. del noža, 7. velik pišč, 8. trgovski popust, 9. slovenski pregovor, 18. bizantinska cesarica, 20. antično grško ime, Kresfontova žena, 21. sveta posoda, 22. vrsta blaga, 23. vrsta vina, 24. nabrekli govorjenje (tujka), 25. albanski razbojnik, 26. besedilo za petje, 31. šivalna potreščina, 34. narečana členica.

Rešitev križanke št. 5

Vodoravno: 1. rok, 4. sholar, 10. oral, 11. etapa, 12. vazal, 13. Ivan, 14. Atanas, 16. oči, 17. šala, 18. selec, 20. gres, 22. krava, 24. decimeter, 27. art, 29. Venera, 30. nart, 32. tarok, 33. stoli, 34. Dane, 35. kopača, 36. nav.

Navpično: 1. rovač, 2. oratar, 3. kazalec, 4. slana, 5. Helas, 6. Oti, 7. Lavo, 8. Apač, 9. ranica, 15. serenada, 19. Lateran, 20. Gdansk, 21. siv, 22. kmetič, 23. Verona, 25. Erato, 26. rakev, 28. trop, 31. tla.

Portugalska podjetja vojaško urejena

Portugalska vlada je objavila zakonski odlok, s katerim se pooblašča, da podredi vse ustanove, službe in podjetja, ki imajo javni ali zasebni značaj, vojaški ustanovi. Pod ta zakon spadajo s takojšnjo veljavnostjo vse tovarne, ki se bavijo z izdelovanjem ali popravili vojnega materiala, nadalje vse poštno, brzojavno in telefonske ter radijske oddajne postaje, nadalje vsa prevozna podjetja, a tudi vsa rudarska podjetja, zlasti ona, ki pridobivajo premog, železo in baker nadalje vse kalorične in vodne električne centrale vse kemične industrije, zlasti one, ki proizvajajo razstreliva in umetna gnojila. Tudi vsi mlini in tovarne za kruh spada pod novi zakonski odlok.

Načrti za predelavanje riža na Hrvaškem

Hrvatska zdaj ves potreben riž uvaža iz tujine. Za rižno nasade nameravajo zdaj uporabiti poplavna področja Save in Donave, ki meri preko 700.000 oravov. V poštev pridejo: Lonsko polje (Sava vzhodno od Siska), Crnačko polje, Biđ, Bosna in Zemunsko polje. Že letos so pričeli s poskusnimi rižnimi nasadi na Jelasovem polju. Uporabili bodo semenski riž iz Madžarske.

Z nemško podmornico se je srečal

Argentinski jadravec Vito Dumes, eden najboljših slovečih južnoameriških športnikov, je prijadral nedavno v Valparajso. Objedal je v čolnu ves svet. Na morju je srečal nekoč tudi nemško podmornico. Njena posadka ga je preskrbeli z živili, poveljnik pa mu je dal vsa potrebna navodila in nasvete, katero pot naj ubere. Dumes je šel lani v juliju na pot iz Buenos Airesa in je v 74 dneh prijadral do Kapstata. V naslednjih 104 dneh je prejadral Indijski ocean od Novo Zelandije do Valparajsa.

Tudi humor je dobil svoj muzej

Nemško mestece Schöppenstädt v Brunnenschwicu je osnovalo poseben muzej humorja (šale) ter mu je dalo ime Eulenspiegel. V muzeju hočejo zbrati vse dokaze in predmete, nanašajoče se na dobro voljo in človeški humor.

Tudi na Islandskem raste sladko grozdje

Po večletnih prizadevanjih je vinska trta, ljubljena toplih dežel, pognala korenine tudi na meglenem, hladnem severnem otoku Islandu. Vиноgradništvo uspeva v tej deželi le zaradi odonih vročih vrečev. Toplo vodo so napeljali po ceveh v steklene rastlinjake in tako uspeva poleg drugih rastlin tudi trta. V letošnjih jeseni so na Islandu natrgali nad 400 stotov sladkega grozdja.

Prodaja radijskih aparatov na Nemskem

Državni pooblaščenec za elektrotehnične izdelke je že lani izdal naredbo, po kateri se morajo prodajati radijski aparati le proti predložitvi nakupnega dovoljenja. Sedaj so to določbo v toliko razširili, da je tudi za prodajo aparatov, katerih radijskih aparatov potrebno nakupno dovoljenje.

Teden brez mesa na Bolgarskem

Bolgarije je imela že prej enkrat brezmesni teden. V zadnjem času je dobila še enega, in sicer od 29. marca do 4. aprila. V tem času je bila prepovedana vsaka prodaja mesa, mesnih konzerv in klobas. Merodajni za mesni teden so bili prehranjevalni oziri, zdravstveni razlogi in — pravoslavni post. Brezmesnih tednov je bilo tudi v drugih državah že nekoliko tudi izven — postnega časa.

Turški listi pišejo, da so vsa prizadevanja zavezničkov, da bi z bombardiranjem mest zlomili moralno italijanskega naroda, nekoristna, ker je Italija prepričana o svoji pravici in odločena nadaljevati boj, ki bo za nasprotnika še zelo trd.

Iz Berlina poročajo o zadovoljivem pridelku oljčnic. Pridelke semena sončnice računajo, da je za 50 odstotkov večji kakor lani.

GITAJTE IN ŠIRITE »DOMOLJUBA«!

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljub«, naročnino, inserate in reklamacije na upravo »Domoljub«. — Oglas se računa po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Franco Kremžar. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.